

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

מגילת אסתר
ה'תשפ"ד

**בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וייש לשאול, והרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, הוא המלך הוא אחשוורוש הוא המלך אחשוורוש, ולעומקו של מקרא יש לומר על דרך מה שנאמר במשלי [פרק כא פסוק א] **לֵב מֶלֶךְ בְּיַד ה'**, וכדר' ישמעאל. שר' ישמעאל אומר **פְּלִגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בְּיַד ה' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטְנֶנּוּ** מה המים הללו כשאתה נותן בכלי אתה מטה אותן לכל צד שאתה רוצה, כך **כשבשר ודם עולה למלוכה לבו נתון ביד הקדוש ברוך הוא**. אם זכה העולם, הקדוש ברוך הוא מטה לבו של מלך לגזירות טובות, אבל אם נתחייב העולם, הקדוש ברוך הוא מטה לבו לגזירות רעות. וכל גזירה וגזירה שיוצאה מפיו [של מלך בשר ודם], אינה יוצאה בתחלה, **אלא מלפני הקדוש ברוך הוא**, ולכך נאמר **עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטְנֶנּוּ**. יטְנֶנּוּ הקב"ה את לב המלך **עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ**.

וכאשר נאמר במגילה **אחשוורוש**, בודאי הוא **חול**. וכאשר נאמר **המֶלֶךְ אֶחְשֵׁרוּשׁ** יכוון לעתים להקב"ה ולעתים לאחשוורוש לפי העניין כנ"ל. כי לב מלך ביד ה'. וכשיאמר **המֶלֶךְ בלבד**, יהיה פירושו **דא קוב"ה**. וכדר' שמעון

וַיְהִי כִּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ

וַיְהִי בַיּוֹם אֶחְשֵׁרוּשׁ הוּא אֶחְשֵׁרוּשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוֹ וְעַד כּוֹשׁ שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: בַּיּוֹמִים הָהֵם כִּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ אֶחְשֵׁרוּשׁ עַל כִּסֵּא מְלֻכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: (א, א' ב')

כִּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ אֶחְשֵׁרוּשׁ. אמר ר' יוחנן (מדרש רבה פרשה ג' פיסקה י') כל מקום שנאמר במגילה זו **הַמֶּלֶךְ אֶחְשֵׁרוּשׁ**, במלך **אחשוורוש** הכתוב מדבר. וכל מקום שנאמר **הַמֶּלֶךְ** סתם, משמע [משמש] **קדש וחול**.

ובזוהר הקדוש פרשת בהר קט. מחלק בלשון אחרת: **אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּבְכָל אֶתֶר "הַמֶּלֶךְ" סְתָם, דָּא "קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא**.

ואשר על כן, לפי הזהר הק' הנ"ל אפשר לחלק כך:

הַמֶּלֶךְ סתם **שׁוֹה דא קוב"ה**.

אֶחְשֵׁרוּשׁ סתם = **חול בלבד**.

הַמֶּלֶךְ אֶחְשֵׁרוּשׁ = **קודש וחול**.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא אֶחָשֶׁרֶת שָׁרוּשׁ, שֶׁהוּא לְשׁוֹן
צֶעַר [מגילה י:] צֶעַר הַשְּׂכִינָה
כְּבִיכּוֹל, וְהַמְּלִיךְ הַקַּב"ה אֶת
אֶחָשֶׁרֶת שָׁרוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר הוּא הַמְּלִיךְ קָרִי
בֵּיהּ הוּא הַקַּב"ה הוּא הַמְּמַלֵּיךְ,
וְהוֹשִׁיב אֶת הַמְּלִיךְ אֶחָשֶׁרֶת שָׁרוּשׁ עַל
כֶּסֶף מַלְכוּתוֹ.

זה שנאמר **כְּשֶׁבֶת** | הַמְּלִיךְ
אֶחָשֶׁרֶת שָׁרוּשׁ עַל כֶּסֶף מַלְכוּתוֹ.
וירמוז **כְּשֶׁבֶת** ליום השבת.

שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה
(א,א')

בַּמְּדִרְשׁ אֶסְתֵּר רַבָּה אוֹמֵר ר' **ר'**
עֲקִיבָא אֶסְתֵּר הִיא בַתָּהּ שֶׁל שָׂרָה,
תְּבוּאָה אֶסְתֵּר בְּתָהּ שֶׁל שָׂרָה
שֶׁחִיָּתָהּ שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה שָׁנָה,
וְתַמְלִיךְ עַל שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה
מְדִינָה.

וְלִיכָא מִלְתָּא דְלֵא רַמְיָזָא
בְּאוּרִייתָא. וְאֶשְׁרֵי עַל כֵּן עַל דְּרַךְ
הַרְמִז וְאֶמַר שְׁנַרְמִזוּ אֵילִין מְלִיא
שְׂאֵסְתֵּר בְּתָהּ שֶׁל שָׂרָה הִיתָה,
בְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְתַתְּחַלְחַל הַמַּלְכָּה
אֶסְתֵּר. שִׁישׁ כַּאֲן פַּעֲמִיִּים ל"ח.
פַּעַם אַחַת כְּנֶגֶד ל"ח שָׁנָה שֶׁנֶּחְסְרוּ

וְר' יִשְׁמַעֵאל בְּמִדְרָשִׁים הִנֵּל.
שְׂמִטָּה הַקַּב"ה אֶת לְבוֹ שֶׁל הַמְּלִיךְ
לְפִי מָה שֶׁרָאוּ לְאָדָם.

וְאֵף עַל פִּי שְׂבַפְשֵׁט הַדְּבָרִים כּוֹוֹנָתוֹ
בְּכָל אֱלוֹ חוֹל, הִרִי לְעוֹמְקוֹן שֶׁל
דְּבָרִים הַמְּלִיךְ נִתּוֹן בְּיַד הַקַּב"ה, עַד
שֶׁהַמְּלִיךְ הַקַּב"ה פּוֹעֵל בּוֹ בְּהַמְּלִיךְ
אֶחָשֶׁרֶת שָׁרוּשׁ כְּפִי רְצוֹנוֹ. וְהוּא מוֹשֵׁלֵל
הַבְּחִירָה כְּשֶׁם שֶׁהִיָּה עִם פְּרַעָה.

וְכָל אֱלוֹ הַחִילּוּקִים הֵם רַק הַזְּרָגוֹת
שׁוֹנוֹת בְּמַעֲרֹבּוֹת הַקַּב"ה בְּהַחֲלָטוֹת
הַמְּלִיךְ בְּשֶׁר וְדָם. לְפִי מָה שֶׁמֵּגִיעַ
שֶׁכֶר וְעוֹנֵשׁ לְעֵנִינֵינוּ שֶׁל הַיַּחֲדִיד אוֹ
לְפִי עֵנִינֵיהֶם שֶׁל הַרְבִּיִּים, אוֹ לְפִי
הַתְּשׁוּבָה וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים
וְהַתְּפִילוֹת שֶׁהָאָדָם שׁוֹפֵךְ שִׁיחוֹ לְפָנֶי
הַקַּב"ה וּמִבְקֵשׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ רְצוֹנוֹ.

וְאֶשְׁרֵי עַל כֵּן, עַל דְּרַךְ הַדְּרָשׁ
יְדָרְשׁ לְעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא:
כְּשֶׁבֶת הַמְּלִיךְ הַקַּב"ה עַל כֶּסֶף
מַלְכוּתוֹ לְמַעֲלָה, רָאָה שֶׁפִּגְמוֹ
כְּשֶׁבֶת לְמַטָּה, וְכִמּוּבָא בְּמַסְכַּת
מִגִּילָה [יב:] בְּיוֹם הַשְּׂבִיעִי כְּטוֹב
לֵב הַמְּלִיךְ בֵּינָן אֵמַר רַבָּא יוֹם
הַשְּׂבִיעִי שֶׁבֶת הִיָּה. הַכָּא נִמְיָ יְדָרְשׁ
כְּשֶׁבֶת, כְּיוֹם הַשְּׂבֶת, מִיַּד הַתְּקִיִּים

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

עצמו] מְרַעְהוּ, ממיס ממנו חסדים. ולכן לא המיסה אסתר עצמה, וגמלה חסד עם עמה. ובוזה השלימה רצון זקנתה, שלא המיסה עצמה על צרת בנה.

חור | כְּרָפֶס וּתְכֵלֶת וגו' (א, ו')
חור.

ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא. הדא הוא דכתיב רְאָה קְרָאָתִי בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חור לְמַטֵּה יְהוּדָה. וַיִּדְרֹשׁ לענייני המגילה.

רְאָה. רְאָה הקב"ה בעניים של ישראל והצמיח להם שני מושיעים, מרדכי ואסתר, הוא מרדכי היהודי לְמַטֵּה יְהוּדָה. והיא אסתר אשר נקראה בְּשֵׁם, כנגד מה שנאמר בבצלאל קְרָאָתִי בְּשֵׁם. והם כְּבִשָּׁם המתפשט בכל העולם.

ומרדכי ואסתר כתבו את המגילה ברוח הקדש, כבצלאל, שנאמר עליו בצל אל היית. בן אורי שהאירו את העולם בישועתם, ככתוב ליהודים היתה אורה.

מחיי שרה בעת העקידה, ופעם שניה שכמעט נחסרו ל"ח שנה גם מחיי אסתר בעת שמסרה נפשה לבוא אל אחשוורוש מבלי שנקראה, כמעשה אבות סימן לבנים, לולי השרביט שהושיט לה המלך, וכאילו נעקדה על מזבח עֲמָה, והצילה עם עֶקֶד עֲמָה.

ועל דרך הצת, ל"ח הוא ר"ת לא חיים. וזה שאמרה אסתר וכאשר אבדתי אבדתי. שכן מנין אבדתי הוא י"ט. [ת' באתב"ש הוא אחד, הרי יחד י"ח ועם הכולל י"ט]. ופעמיים אבדתי הוא ל"ח. והיינו ותתחלהל.

ועוד יש לרמוז בזה, שכשם שנאמר באסתר ותתחלהל המלכה אסתר, כן נאמר בשרה ותתחלהל שרה בשמעה על העקידה, ושרה היא אסתר בגימטריה קטנה.

כיצד: האות ס' והאות ש' מתחלפות, ת' בגימטרי' קטנה ד', הרי אסתר היא שרה.

ונרמז בנבואת ירמיהו באמרו: שְׂרָתִי בְּמַדִּינֹת הַיְתָה לְמַס (איכה א, א'). ואמרו במסכת כתובות הממיס עצמו [הכּוֹבֵשׁ והמעלים

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

חור. במסורה ח' גדולה. מצא בעל חוב לגבות את חובו. שצרת המן החלה על שהרגו את חור במעשה העגל. ומשה רבינו הפקידו עם אהרון על העדה בעלותו לקבל את הלוחות, ו**חור עמד בפרץ למנוע את מעשה העגל והרגוהו.** וזה שכתוב באהרון ו**יבן מזבח לפניו.** ודרשו חז"ל ו**יבן לשון הבנה,** מזבח לשון **זבח.** שהבין מחור, מהזבח לפניו, שאם יתנגד להם יהרגו גם אותו וישארו ללא רועה ומנהיג.

ועתה פקד ה' את עמו וראם בסעודת אותו רשע, **ומצא בעל חוב לגבות את חובו** ולגלגל עליהם צרת אחשורוש המתחלת ב"חור | **פרס** ותכלת". וזה שכתוב (שמות לב, לד') **וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם.**

ועוד נרמז כאן, שכאשר יחזרו בתשובה, יתקיים בהם "חור" למפרע, והיינו **חור.** חור והצלה כפי שאמר מרדכי לאסתר **חור** והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר.

בן חור. שהתחיל הנס מתוך | **פרס** ותכלת שתכלית חור היתה להוציא מצאצאיו את מרדכי ואסתר. ולעשות להם נס כבעולי מצרים שהיו ס' רבוא ויצאו מעבודת פרך. ואשר לזכר הנס הזה אוכלים בפסח **כרפס.**

הרי תוקף הנס שסופו מעיד על תחילתו. ותחילתו יעיד על סופו. **סופו מעיד על תחילתו** שכתוב בסוף המגילה בסיומו של הנס **ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור** וגו' יעיד על תחילתו במשטה אחשורוש, **חור | פרס ותכלת.** ותחילתו בשורש הדורות הוא **חור למטה יהודה,** יעיד על סופו, הוא מרדכי שנאמר בו **לבוש מלכות תכלת וחור.**

ועוד נרמז כאן שעם צאתו של מרדכי מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור וגו', יצאו כל היהודים להיות **בני חורין** מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה שנאמר **בן אורי בן-חור.**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

המלכים מחכה ומצפה שיקדשו בניו
על היין ביום השביעי.

**וְתִמְאַן הַמֶּלֶכָה וְשֵׁתֵי לְבוֹא
בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְגו' וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ
מְאֹד וַתִּחַמְתּוּ בְּעֵרָה בּוֹ (א, יב')**

וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד. לפשוטם של
דברים קצף המלך אחשוורוש. אך
כפי שאמר ר' יוחנן שכל מקום
שנאמר המלך מרמז גם על הקב"ה,
וכפי שפירש ר' שמעון ב"ר
המלך – דא קוב"ה, יש ליתן טעם
על קצף זה.

וייש לומר מלך מלכי המלכים
קצף מאד על בניו על שהשתתפו
בסעודתו של אותו רשע, אך הסב
את חמתו על אחשוורוש, על אשר
משתמש ומבזה ומכלים את כלי
המקדש.

וַתִּחַמְתּוּ בְּעֵרָה בּוֹ. בפשט הכתוב
חמתו של אחשוורוש בערה בו.
ולעומקו של מקרא יש לדרוש
כנ"ל שחמתו של הקב"ה בערה בו
באחשוורוש. ולכן נתן בלב
אחשוורוש לקצוף מאד ולהכין את

וְכָלִים מְכָלִים שׁוֹנִים וְגו' (א, ז')
ואמרו במדרש רבה שהיה
משתמש בכלים של בית המקדש.
והוציאו דרשתם מן הכפילות וְכָלִים
מְכָלִים, שלא נחה דעתו של
אחשוורוש עד שמצא את הכלים
היפים ביותר והיינו של בית
המקדש.

ועדיין יש לשאול, והרי הרבה
דרכים למקום לכפול המלים, ומדוע
בחר דוקא בדרך זו.

ועל דרך הצצה, יש לומר שהיתה
בכוונתו של אחשוורוש לבזות
ולבייש ולהכלים קדשי שמים
ברבים. ולכן אמר וְכָלִים מְכָלִים.
אל תקרי מְכָלִים, אלא מְכָלִים.
שהיה מְכָלִים ומבייש את כלי
המקדש.

**ביום השביעי פטוב לב המלך
בין וגו' (א, ח')**

ביום השביעי. הוא יום השבת.
(מגילה יב:) זה שנאמר לעיל
בְּשֶׁבַעַת, שנדרש כנ"ל ליום השבת.

פטוב לב המלך בין. המלך
אחשוורוש טוב לבו בין. ומלך מלכי

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ישראל לשם מצוה ביום השבת לעשות את דבר אסתר היא שכינת השבת הקדושה.

ועוד ירמוז בפיוט, וְחָשְׁבוּ עִם הַקּוֹנֵה, הוא המן שקנה מאחשורוש את היהודים בעשרת אלפים שקלים, **לשלם אכול והותר,** שישולם גמולו בראשו מה שרצה לאכול את היהודים, והותר. ויותר ממה שרצה, שכן גם עשרת בניו ישולמו בעבור עשרת אלפים שקלים, שרצה לקנות את בניו של הקב"ה. ולכן אומר הקב"ה למרדכי ואסתר ולכל היהודים **בְּטַחוּ בִּי אֲמוּנִי.** וכנגד מה שהשתפתם בסעודתו של רשע ובמשתה היין אשר לו, עתה משנגאלתם עשו משתה וישתו **יַיִן מְשֻׁמְנִי,** ובזה תקנתם את פגימת השבת, **שבת היום לה'.**

מומכן-ממוכן

ויאמר (מומכן) מְמוּכָן לְפָנָי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ וּגו' (א, טז)

הנסיבות לבואה של אסתר אל ארמון המלוכה.

ומובא בספה"ק שאסתר היא בחינה של השבת. ואשר על כן, בואה אל ארמון המלך, יהיה התיקון לפגימת השבת. והוא גם התיקון לכל אחד מישראל שישראל בני מלכים הם, ואסתר השבת באה בדמות אסתר המלכה לתקן כלימתה.

וזה מה שמובא בזמירות שבת בפיוט "שָׁמְרוּ שַׁבְּתוֹתַי" המיוחס לר' שלמה אשר חתם שמו בראש החרוזות "שלמה חזק".

וזה לשון הפיוט:

מְהָרוּ אֶת הַמְּנָה

לְעִשׂוֹת אֶת דְּבַר אֶסְתֵּר

וְחָשְׁבוּ עִם הַקּוֹנֵה

לְשֵׁלֵם אֶכּוֹל וְהוֹתֵר

בְּטַחוּ בִּי אֲמוּנִי

וְיִשְׁתּוּ יַיִן מְשֻׁמְנִי

שבת היום לה'.

ופירושו לעניינינו: **מְהָרוּ אֶת הַמְּנָה** ככתוב במגילה [ה,ה'] **מְהָרוּ אֶת הַמֶּן לְעִשׂוֹת אֶת דְּבַר אֶסְתֵּר.** הוא המן הוא המנה אשר יאכלו בית

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

משמע, שהעץ התקרב אל ראשו כביכול לעבר ראש המילה. ותלוהו עליו.

ועוד, גם כי שמו מוכיח עליו ממוכן שמוכן. וגם שהוא מזומן לפורענות העץ יותר מאשר קודם לכן.

ועוד י"ל, **שמומכן** הוא מלשון **מום כאן**. שמומו של המן היא הגאווה שהיתה בו, ואין לך מום יותר גדול מן הגאווה. מום זה כבר היה מוכן לו מששת ימי בראשית, כפי שאמרו רמז להמן מן התורה מנין שנאמר "המן העץ אשר צויתוך לבלתי אכול ממנו אכלת!?!". וזו היא ה-"ו" שאחרי המ"ם: מומכן.

ועוד יש לדרוש שם, המן העץ שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, אשר צויתוך לבלתי אכול ממנו, שצויתוך לא לכלות תלמידי חכמים אשר נקראו עץ חיים, אותם אכלת!?! אותם רצית לכלות!?! על כן קרבת לך את ה-"ו" הוא העץ אל ראשך.

עוד בענין מומכן

מְמוּכָן. ואמרו חז"ל הוא המן שמוכן לפורענות. ורמוז הענין בכתיב ובקריא. שהרי **כתיב מומכן**, ו**קרינן ממוכן**.

ויש ליתן טעם בשינוי סדר הכתיבה מומכן במקום ממוכן.

ועל דרך הצח יש לומר: ה-"ו" שבממלכן היא כנגד העץ שעשה למרדכי ולבסוף נתלה עליו. וזה שדרשו חז"ל על הפסוק **אשר הכין לו**, תנא לו הכין, לעצמו. (מדרש רבה פרשה י), שנאמר (תהלים ז, טז): בור פְּרָה וַיִּחַפְּרֶהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יַפְּעֵל. וה-"ו" שבקריא (ממלכן)

התקרבה אליו ועברה ממוכן בקריא למומכן בכתיב. יצאה ממקומה השלישי ועברה למקומה השני בתיבה. והיינו מה שאמרו [מסכת מגילה יב:]: ממוכן זה המן, ומדוע נקרא שמו ממוכן, **שמוכן לפורענות**.

ועוד אמרו שם הדיוט קופץ בראש. כן גם זה נרמז ע"י הו' שקפצה לו ה"ו" אל ראשו תרתי

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ובתחוננים עם נושע בהשם תשועת
עולמים.

וזה לעומת זה עשה אלקים. שאין
הקב"ה נושא על סוסו אלא את
השפלים אשר שק חגורים. משפיל
גאים ומגביה שפלים. ומרדכי הוא
אותיות **דרך ים**. אשר דורך על
במות אויביו, ומתקיים בו ואתה על
במותימו תדרוך.

ועוד י"ל, על דרך הסוד, ש"מומ"
הוא שם-קדש מע"ב שמות, והוא
השם השבעים ושנים במספר. והוא
השם-קדש אשר עשה שליחות
הקב"ה להכין את ממוכן לפורענות.
וקראו מומ-כן, לרמז לנו שיש כאן
הכונה של השם הקדוש מו"ם.
היוצא מהתיבות של וילך
"מאחריהם", "ויט" משה את ידו,
ויבקעו "המים". הרי לך שנס פורים
כבר טבוע חותמו בנס קריעת ים
סוף.

ובעניין זה יש להוסיף שנס קריעת
ים סוף הוא שורש כל הנסים בכל
הדורות. ועל כן השם הק' מו"ם
מע"ב שמות השם, היוצאים מג'

ממוכן וכתוב **מומכן**. שכן **מומ** זה
שהיה **כאן** בהמן מתחילתו, מום
הגאווה אשר שברתו, לא כן היה
במרדכי ואסתר. שנאמר בהם
ולענונים יתן חן, ולכן היתה אסתר
נושאת חן בעיני כל רואיה. וזה הוא
שאמר **סוס אשר רכב עליו המלך**.
המלך הוא הקב"ה. הסוס הוא סוס
ורכבו רמה בים. אשריה לה' כי גאה
גאה, שמתגאה על גאים. גבוה מעל
גבוה, וכתרגום וגיאותא דיליה היא.

וכאומריו: יבוא המתגאה על גאים
הוא הקב"ה ויפרע מן המתגאה על
ענוים. הוא המן המתגאה על אתם
המעט מכל העמים. לכן תִּשְׁבֵּר גאות
המן על ידי שיקח את מרדכי על סוס
אשר רכב עליו המלך, מלך מלכי
המלכים, בצאתו על ים סוף.

ועוד יִדְרָשׁ: סוס ורוכבו, הוא
המן אשר בקש לרכב על סוס המלך,
רמה בים, השליכו מעליו אל הרפש
של בתו, ואת מרדכי הרים על סוסו.

ומרדכי לעומתו, רמה בים התורה
ונשא על כנפי בעים רוחו של עם
השופך לבו בתחינה בדמעות

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

**כִּי יֵצֵא דְבַר הַמֶּלֶכָה עַל כָּל
הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת בְּעֲלֵיהֶן
בְּעִינֵיהֶן וּגּו'.** (א, יז).

לְהַבְזוֹת. בז בן בוזז, שעל זקנו
נאמר **נִיבֵז** עשו את הבכורה, החזיק
אחריו בן בנו שנאמר בו **ויבז**
בעיניו להרוג את כל היהודים, וזה
דרכו של הגאה המשפיל, הוא יבוזה
את כולם ואין לאף אחד רשות
להבזותו. על כן אמר: **כִּי יֵצֵא דְבַר**
הַמֶּלֶכָה עַל כָּל הַנָּשִׁים לְהַבְזוֹת
בְּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן.

**לְהַבְזוֹת בְּעֲלֵיהֶן בְּעִינֵיהֶן
בְּאֶמְרָם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ אָמַר
לְהַבִּיא אֶת נִשְׂתֵי הַמֶּלֶכָה לְפָנָיו
וְלֹא בָאָה (א, יז)**

עַד כאן העיז המן פניו במלך
אחשורוש, לקרוא לו בשמו לעיני
כל השרים. וכדי להתסיסו אמר כן,
כאמרו המלך **אחשורוש** שכל מי
ששומע את שמו **חש בראשו**,
והמלכה ושתי לא עושה דברו!
ונראה כאילו דואג לשמו הטוב של
אחשורוש, והוא **כמבזהו לפני**
כולם. וזו היא אומנותו של עשו
אבי עמלק ואבי אביו של המן,
לפשוט את טלפיו ולהיראות כשה

פסוקים שבקריעת ים סוף, הוא
אשר נטפל להמן להומו ולאבדו.
ותחת אשר בקש לעשות ליהודים
להומם ולאבדם, כן שולם לו
בראשו, **במומו לאבדו.**

**לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עֲוֹתָה וְנִשְׂתֵי
הַמֶּלֶכָה וּגּו' (א, טז)**

אלו דברי ממוכן הוא המן אשר
נשתעבד למרדכי בעבור **ככר לחם.**

וכן נאמר בלחם: [דברים ח,ג'] **כִּי
לֹא עַל-הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִתְּנָה הָאֱלֹהִים כִּי
עַל-כָּל-מוֹצֵא פִי-ה' יִתְּנָה הָאֱלֹהִים.**
ובגאותו התכוון המן לומר כי על כל
מוצא פי **המן יחיה האדם**, ונרמזה
כאן **מפלתו שנאמר: וַיִּאֲכַלְךָ אֶת-**
הַמֶּן. בפשט הכתוב הוא המן שירד
לחם מן השמים. וּבְשֵׁרוֹ הכתוב כי
גרוע הוא משור הנסקל שנאמר בו
(שמות כא כח): **סְקוֹל יִסְקַל הַשּׁוֹר**
וְלֹא יֵאָכַל אֶת בְּשָׂרוֹ, והוא יתֵּלֶה על
עץ כדין הנסקלין וַיֵּאָכַל בשרו גם
יֵאָכַל, על ידי עוף השמים כְּשֵׁר
האופים, ומרדכי יצא מלפני המלך
כשר המשקים.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

כדי ליתן תוקף לתחילת הנס, שנאמר בו **וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא תָבֹא וְשָׂתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרֶשׁ וְגו'.**

שחביבה תחילת הנס לפני הקב"ה עד מאד, שאין איש יודע על כך מלבדו, ורק עתיד להתגלות אחר כך מה שהיה בתחילתו בהסתר. ועל כך כל פה יחוה הודו ליתן שבח והודיה לשמו. ואשר על כן נקראת אסתר כך על שם ואנכי הסתר אסתיר פני וכו', ולכן נקראת כן **המגילה שְׁמֹנְגָלָה** את ההסתר, וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא תָבֹא וְשָׂתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרֶשׁ וּמִלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה, היא אסתר המלכה המגלה תוקף תחילת הנס, שנאמר ולא יעבור.

עוד בעניין חשיבות תחילת תוקף הנס

שכאשר באים להודות על הנס, צריך להזכירו ולהודות עליו **מן השורש**. שרק אם יש ראיה כוללת של הנס כולו, ההודיה יכולה להיות שלימה. ולכן נפסקה ההלכה שהקורא את המגילה מאמצעה לא יצא ידי חובתו. כי כדי להודות על

תמים כנער, בעוד כל כולו מקיים את הפסוק יכרסמנה חזיר מיער.

וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא תָבֹא וְשָׂתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרֶשׁ וְגו' (א, יט) **וְלֹא יַעֲבֹר. נְעוּץ סוּפָה** של המגילה **בתחילתה. ותחילתה בסופה.** שבתחילתו נאמר **ולא יעבור**, וכן נאמר בסופו **ולא יעבור: וְלֹא יַעֲבֹר לְהִיּוֹת עֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּפִתְכֶם וְכַזְמַנְם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.**

ויש ליתן טעם מדוע הקפיד הכתוב כל כך **לא לקרוא את המגילה לאחר ט"ו באדר**, עד שהוצרכו לומר ולא יעבור. ולכאורה מה בכך אם תהיה המגילה נקראת גם בי"א י"ב י"ג י"ד ט"ו וגם בט"ז ובי"ז. ומדוע הקפידו מרדכי ואסתר לצוות לבני עמם **וְלֹא יַעֲבֹר**, שאע"פ שיכולים לקרוא בי"א, י"ב, י"ג, לפני פורים, אחרי פורים **וְלֹא יַעֲבֹר** כתיב!

ולעומקו של מקרא יש לומר שהקפיד הכתוב לומר **ולא יעבור**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מצרימה ויהי שם לגוי גדול עצום ורב וכו' וכו', אלא הוא הדבר אשר נאמר. כאשר באים להודות לקב"ה, יש להודות מהשורש. **שהכרת הטוב בשלימותה באה מהכרה של הטוב מראשיתו ועד סופו. לכן גילתה לנו המגילה לאחר כעשר שנים של אורך הנס, כיצד התחיל הנס. והוא, בסעודת אחשורוש, אשר אמר בה המן על ושתי ולא יעבור. והתחיל הנס להתגלגל, נלקחה אסתר, עלה המן, ולאחר כתשע שנים גזר גזירות, ושנה לאחר מכן נפל בשחת יפעל. עד אשר תיקנו מרדכי ואסתר תקנות לנס פורים שנאמר בהם גם ולא יעבור. שיהיה נעוץ סופו בתחילתו ותחילתו בסופו, ואפשר לקיים הכרת הטוב בשלימותו, שכך מתגדל שם שמים ביותר.**

**לְהַיּוֹת כָּל אִישׁ שָׂרָר בְּבֵיתוֹ
וּמְדַבֵּר כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ: (א, כב').**

וּדְרָשׁוּ בְּמִסְכַּת מַגִּילָה לְוֹלָא אַגְרוֹת
רֵאשׁוֹנוֹת נְתַמּוּטְטוּ רַגְלֵיהֶם שֶׁל
שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל. וְהַפְּשֵׁט בְּזֶה הוּא

הנס יש לראותו בראיה כוללת מתחילתו ועד סופו. רק אז יתכן להבין נפלאות השם, קורא הדורות מראש. וביחוד בנס פורים שארך יותר מתשע שנים. שכן בשנת שלוש למלכו עשה אחשורוש משתה, ובשנת שבע למלכותו נלקחה אסתר אל בית המלך, הרי לך כבר ארבע שנים של אורך הנס, ובשנת שתים עשרה למלך אחשורוש הפיל המן פור, הרי עוד חמש שנים אשר הם ביחד תשע שנים, ובשנה שאחריה היה נס פורים של ונהפוך הוא. הרי כעשר שנים של אורך הנס. ולשנה האחת עשרה ציוו מרדכי ואסתר לקיים ימי הפורים.

וכעין זה מצינו בהגדה של פסח והוא מהגדת הביכורים בפרשת כי תבוא, שבהביאו פירותיו אל הכהן בבית המקדש צריך ליתן הודאה על כל הטוב אשר גמל אתו הקב"ה וכפירש"י שם שלא יהיה כפוי טובה. ונשאלת השאלה, הרי לשם כך די היה לו לומר תודה על חלקו בארץ ועל פירותיו אשר הצמיחה לו. ומדוע יתחיל מארמי אובד אבי וירד

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

בשין ימנית. וחייב להיות כל איש משורר ומשרה עליו רוח הקדש בביתו, ומדבר כלשון עמו, ולשון עמו היא התורה הקדושה ככתוב והשם נתן לי לשון לימודים. והוא מלשון שׁוֹרֵה רוח הקדש, ומלשון שירה היא התפילה.

ולכן לולא עשו זאת נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל בלשון סגי נהור. כי זה הדבר המעמיד את ישראל, לשורר ברוח הקדש [תרתו משמע להשרות רוח הקדוש ולשורר ברוח הקדש] ולדבר בלשון התורה ככתוב ודברת במ ולדבר במ. וזה שנאמר בסיום המגילה קימו וקבלו(ו), הדור קבלוה באהבה. לשור את השירה הזאת לפני נותן התורה.

והיא שעמדה להם להינצל מהמן הרשע.

אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשַׁן הַבְּיָרָה
וְשֵׁמוֹ מְרְדֳּכָי וְגו'
(ב, ה')

ובגמ' חולין קלט עמ' ב' שאלו מרדכי מן התורה מנין דכתב

שראו כולם באגרות אלו את טפשותו כי רבה, שהרי ממילא כך הוא כל איש שורר בביתו ואפילו קרחה בביתה פרדשכא ליהוי, [מגילה יב:]. ולכן לא יחסו רצינות לאגרות האחרונות בהם ציוה להשמיד להרוג ולאבד וכו'.

ועוד דרשו חז"ל כי המלך במגילה רומז לקב"ה. ויעש המלך כדבר ממוכן, כלומר הקב"ה הסכים על ידו. יוצא איפוא, שבסוד הדברים אגרות ראשונות נשלחו גם משמים ע"י מלך העולם.

ואשר על כן יש לשאול, הרי הכל בשום שכל אלקי עליון. והיכן העומק באגרות אלו שהכל היו בזים להן?

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח, נאמר, שאכן, עומק נפלא יש באגרות הללו אשר שלח מלך העולם.

להיות כל איש שׁוֹרֵה, אל תקרא שׁוֹרֵה בשין שמאלית אלא שׁוֹרֵה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ובשימת לב, יש כאן שלשה חושים מופלאים. ועוד שניים:

מרדכי בן יאיר בן שמעי. מרדכי הוא חוש הריח, שבו נרמז מירא דכיא, מר דרור.

יאיר הוא חוש הראיה, כשמו כן הוא.

ושמעי הוא חוש השמע גם כשמו כן הוא. וכן מה שנאמר **בן קיש איש ימיני.**

קיש הוא כנגד חוש הטעם, כהטעם הזה אשר מקיש ומכה בְּחִיךְ ובלשון, ולכן משטעם שאול טעם המלוכה לא רצה עוד להיפרד ממנה.

ימיני הוא כנגד חוש המישוש כנגד יד ימין.

ואלו חמישה חושים שהאדם החי מרגיש וחי בהם, והם כנגד חמישה חלקי הנשמה, נר"נ ח"י. נפש רוח נשמה חיה יחידה. ומכולם, **חוש הריח הוא אשר הנשמה נהנית ממנו, ועל כן נהנו כולם ממרדכי אשר נתן חיות לנשמתם טרם פרחה מהם,**

(שמות לג, כג') מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא. שכן מירא דכיא בנוטריקון מרדכי.

ויש לעיין עומק העניין, שדווקא התרגום ירמוז על מרדכי. וי"ל שזה עניינו של ההסתר. שכבר מלידתו של מרדכי וקריאתו **בְּשֵׁם**, נועד הוא לְבִשֵׁם את העולם בריח הניחוח של נס פורים הגדול הזה, שיצא מן ההסתר אל הגילוי. ולכן נרמז בתרגום בלבד שהוא ההסתר היוצא אל הגילוי בפשט הכתוב.

ועוד י"ל שהרי נָצַר הוא לשמעי, שציווה דוד לשלמה להורגו על שקללו קללה נמרצת, אבל לא בחייו של דוד. כי ידע דוד ברוח הקדש שעתיד לצאת ממנו מרדכי להתגלגל הנס על ידו, ובכך ליתן המשך לבית המקדש אשר הוא לא זכה להקימו. וזה מרומז בשמו של שמעי, ששמע דוד לרוח הקדש שבו ולא מיהר להינקם ממנו. וחוש השמע הוא בהסתר לעומת הדיבור שהוא בגלוי.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

קלט:): מרדכי מן התורה מניין.
שנאמר **מִיָּרָא זְכָיָא** שהוא
כנוטריקון מרדכי".

ליכא מילתא דלא רמיזא
באורייתא. ואשר על כן נראה
לומר כי פסוקי שמן המשתה
והבשמים ירמזון גם על שאר
ענייני המגילה.

וְאֶתְּה קח לך בְּשָׂמִים ראש. ירמוז
על אחשוורוש. **מֶר דְּרוֹר. כנ"ל,**
מרדכי. **תְּמִשׁ מְאוֹת.** כנגד חמש
מאות איש שהרגו בשושן הבריה.
וְקִנְיָן בְּשָׂם. ירמוז על כך שאסתר
לא תבוא אל המלך כי אם נקראה
בְּשָׂם. ככתוב "כי אם חפץ בה
המלך ונקראה בְּשָׂם". וקנמן
שהיתה כבשמים של הדסים כשם
שקנמן מריח טוב למרחוק. וקנה
בְּשָׂם. ירמוז על מה שקנה המן
בעשרת אלפים שקלים את גורלו
של עם ישראל. כי **בְּשָׂם** כנוטריקון
בַּעֲשָׂרַת אֲלָפִים. וְקִדָּה כנגד מה
שמרדכי לא קד קדה להמן. לא
יכרע ולא ישתחוה. שאפילו קידה
במנוח ראש לא קד לפניו. **וְשָׂמֶן**
זֵית הַיֵּין כנגד "וליהודים היתה
אורה". **רַקַּח מְרַקַּחַת מַעֲשֵׂה רַקַּח.**

ולהחזירם למוטב ולארצם ולבנות
להם בית המקדש ולהריח בו את
הקטרת אשר תשוב לבשם את
העולם.

וְאֶתְּה קח-לך בְּשָׂמִים ראש מֶר-
דְּרוֹר תְּמִשׁ מְאוֹת וְקִנְיָן-בְּשָׂם
מִחֲצִיתוֹ תְּמִשִּׁים וּמְאֲתָיִם וְקִנְיָה-
בְּשָׂם תְּמִשִּׁים וּמְאֲתָיִם: וְקִדָּה
תְּמִשׁ מְאוֹת בְּשִׁקְל הַקֹּדֶשׁ וְשָׂמֶן
זֵית הַיֵּין: וְעֵשִׂית אֹתוֹ שָׂמֶן
מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ רַקַּח מְרַקַּחַת
מַעֲשֵׂה רַקַּח שָׂמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ
יִהְיֶה: וְגו' וְקִדְשֵׁת אֲתָם וְהָיוּ
קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים כָּל-הַנִּגְע בָּהֶם
יִקְדָּשׁ: וְגו' שָׂמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ
יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: וְגו' לֹא
תַּעֲשׂוּ כָמֹהוּ וְגו' אִישׁ אֲשֶׁר
יִרַקַּח כָּמֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ
עַל-זֶר וְנִכְרַת מַעֲמִיו:
(שמות, כי תשא פרק ל, כג'-לג').

וְאֶתְּה קח-לך בְּשָׂמִים ראש מֶר-
דְּרוֹר וְגו'. (שמות, ל, כג)
מֶר-דְּרוֹר ובתרגום אונקלוס **מִיָּרָא**
זְכָיָא. מכאן למדה הגמ' (חולין,

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

מנין דכתיב {שמות ל-כג} מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא.

וְהַיְיָנוּן בָּהּ. בשלמא אסתר רמוזה באנכי הסתר אסתיר. שכן הנס היה בהסתר.

הָמֶן רמוז בְּהֶמֶן הַעֵץ, כי רצה לתלות את מרדכי על העץ ונתלה הוא עליו.

אבל אצל מרדכי כשאמרו רמוז למרדכי מְבַשְׂמִים מור דרור ומלשון התרגום מירא דכיא, יש להבין השייכות של מרדכי לבשמים מְעַבֵּר לַדְמִיוֹן הַלְשׁוֹן.

ויובן על פי פירש"י על הפסוק [במדבר פרק-כד] פְּנַחֲלִים נָטְיוּ פְּגַנְתַּי עָלַי נָהַר פְּאֶהֲלִים נָטַע ה', פְּאֶרְזִים עָלֵי-מַיִם. אֶהֲלִים פירש רש"י לפשוטו של מקרא מיני בשמים.

אולם במסכת ברכות טז: פירש"י אהלים לשון בתי מדרש. והוא על דרך הדרש. באשר הלך אחרי דרשת הגמרא שם וזה לשונה: למה נסמכו אהלים לנחלים דכתיב {במדבר כד-ו} כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע וגו' לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה

כנגד מה שרקח הקב"ה מעשה רקח כל מעשה המגילה להושיענו. וּמִשְׁחָתָהּ בּוֹ אֶת אֶהֱל מוֹעֵד. כנגד מה שניתנה רשות לבנות את בית המקדש. אע"פ שבתחילה אמר אחשורוש עד חצי המלכות, ופירשו בו עד בנין בית המקדש ולא עד בכלל. וְהַיְיָנוּ קִדְשׁ קִדְשֵׁים אלו ישראל, צאן קדשים. כָּל הַנוֹגַע בְּקִדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל ובישראל עצמם, צאן קדשים יתקיים בו התרגום: יתוקד בְּאִשָּׁא מִצְלֵהָבָה. תאכל בו אש השם, כתריום יונתן. והיינו קִדְשׁ. שְׁמֶן מִשְׁחַת קִדְשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם. לדורותיכם זה נס פורים לדורות ככתוב וזכרם לא יסוף מזרעם. אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח פְּמַהוּ. זה המן הרשע שרצה לנהל עניני העולם פְּמַהוּ, כמו הקב"ה, וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר. על זרע עמלק יתן תהילת ההשגחה, וְנִכְרַת מֵעַמּוּיוֹ. זה המן הרשע מזרע עמלק שנכרת מעמיו.

ומובא בגמרא (חולין קלט:): המן מן התורה מנין שנאמר {בראשית ג-יא} הָמֶן הַעֵץ, אסתר מן התורה מנין שנאמר {דברים לא-יח} ואנכי הסתר אסתיר, מרדכי מן התורה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

אלא **הַתְּבַשְׂמוֹת** העולם ממרדכי נבעה מהיותו **נטוע באהלה של תורה**.

ואע"פ שהיה צריך להמעיש בלימודו משום הצלת נפשות, עד כדי שירד בחשיבותו בעיני חכמי הסנהדרין, מכל מקום **שָׂרְשֵׁי נטיעתו** החזקים באהלה של תורה עמדו לו ולכל היהודים.

ועל דרך הצצה, לשון המקרא והתרגום יכוונו שניהם כאחד לפשט ולדרש ברש"י: כי **מָר דָּרֹר** הוא לשון **חכם העוסק בתורה**. **מָר** הוא כינוי לחכם. **ודרור** הוא לשון חופש, ואמרו אין לך **בן חורין** אלא מי שעוסק בתורה. ותרגומו הוא **מירא זכיא שהוא בושם**. וללמד בא, כנ"ל, **שהתבשמות** העולם ממרדכי נבעה מהיותו **נטוע באהלה של תורה**.

ולעומקו של מקרא יש לומר שלכן הביא רש"י ראייה לדבריו שיש נטיעה באהלים, שנאמר (דניאל יא מה) **וַיִּטַע אֱהֲלֵי אַפְדָּנוּ**.

לטהרה אף אהלים [בתי מדרש] מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות.

ובשימת לב, כשפירש רש"י על דרך הפשט, **אֱהֲלִים** לשון **בְּשָׂמִים** הרי **אֱהֲלִים** מנוקד **בְּפִתַח** תחת האל"ף. ובלשון יחיד **אֶהֱלֵה**. וכשפירש על דרך הדרש, **אֱהֲלִים** לשון **בתי מדרש** הרי **אֱהֲלִים** אמור, ומנוקד **חֻלָּם** מעל האל"ף. ובלשון יחיד **אֶהֱלֵה**.

ומביא רש"י שם שמצינו **נטיעה באהלים**. שנאמר שנאמר (דניאל יא מה) **וַיִּטַע אֱהֲלֵי אַפְדָּנוּ**. [אפדנו היינו היכל ארמונו, ונדרש לבית המדרש].

ואשר על כן ידויק לענין מרדכי היהודי. מרדכי היהודי היה **נטוע באהלה של תורה**, ומכאן צמחה לו הישועה. עד שכל העולם כולו **התבשם ממנו**.

ולכן הביאה הגמרא ראייה מ"מָר-דָּרֹר" ותרגומו **מירא זכיא, לְרָמַז למרדכי מן התורה**. כי על פי הנ"ל אין זה רק ענין של דמיון לשוני,

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וּבְמֹת אֲבִיָּהּ וְאִמָּהּ לְקַחְהָ
מִרְדְּכָי לֹו לְבַת. (ב, ז')

כִּי אֵין לָהּ אָב וְאָם

יש לעיין עומק כוונת הכתוב המדגיש לנו **כִּי אֵין לָהּ אָב וְאָם** ועוד הדגיש הכתוב **וּבְמֹת אֲבִיָּהּ וְאִמָּהּ**. שואלת הגמ' (מגילה יא.) ותו ל"ל, למה לי עוד להדגיש אחרי שכבר אמר הכתוב כי אין לה אב ואם, ומתרצת הגמ' **אלא ללמדנו שאפ"י יום אחד לא היה לה אב ואם**. בשעה שנתעברה אמה מת אביה. וכשילדתה אמה מתה.

ועדיין יש לשאול, תירוץ הגמ' הוא על דרך הפשט. ומה יִדְרֹשׁ לעומקם של דברים, מדוע טובב כך הקב"ה לעניין נס המגילה.

ויש לומר, שכאן טמון סוד הנס. זה לעומת זה עשה אלקים. שהרי אין חיות ואחיזה לכותות הטומאה כידוע, אלא על ידי יניקה ממקור הקדושה. וטומאת רשותו של המן יונקת מכיבוד אב שעשה עשו זקינו כ"ב שנה, בהיעדרו של יעקב אחיו, בהיותו בחרן. ואף כי כיבוד

ואשר על כן יִדְרֹשׁ על דרך הצת, וכמין חומר וכפי שמובא במסכת ברכות פרק הרואה בדרשם הפסוקים של "אקרוני בחלמי", אל תקרי ויטע אֶהְלִי אֶפְדְּנוּ, אלא אֶהְלִי – אֶפְדְּנוּ. וכאומרו כבפתקא מן שמיא: מי שיהיה נטוע באהלי – אֶפְדְּנוּ.

וכן הוה בנס ההצלה בפורים, כאמרם הָדוּר קְבֻלָּהּ בַּאֲהַבָּה. וזו תכלית הפדות של פורים. וזה בושם הגאולה, שֶׁאֶפְדְּנוּ לְמִי שִׁיְהִיָּה נְטוּעַ בַּאֲהֵלִי.

ותוס' למדו מסמיכות הפסוקים על דרך הפשט, שכנחלים ניטו סמוך לפסוק שלפניו מה-טבו אֶהְלִיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל. ואלו ואלו ילמדו על נכון: הַנְּטוּעַ בַּאֲהֵלִי – אֶפְדְּנוּ.

כִּי אֵין לָהּ אָב וְאָם

וְיִהִי אִמּוֹן אֶת הַדְּסָה הִיא אֶסְתֵּר
בַּת דָּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאָם
וְהַנְּעִרָה יִפֶּת הָאֵר וְטוֹבַת מְרָאָה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

לָה אָב וְאָם וּבָמוֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ,
שֹׁאפֵי יוֹם אֶחָד לֹא הִיָּה לָהּ אֵב
וְאָם וְלֹא נִכְשְׁלָה מֵעוֹלָם בַּמִּצְוָה
זוֹ. וְלַעֲוֹמָתָהּ עָשׂוּ שִׁכְבִּיכּוֹל כֵּן עֲסַק
בְּכִיבוֹד אֲבִי, נִכְשַׁל בְּזֶה בְּכָל רִגְעַ
וּרְגֵעַ, בְּאִשְׁרֵי הַקָּל רָאִשׁוּ כִּנְגַד אֲבִיו
וְדִיבַר אֵלָיו בְּגִסוֹת. כְּכָתוּב "יִקּוּם
אֲבִי וַיֵּאכֹל מִצֵּיד בְּנוֹ". וּמוֹבֵא
בְּמִדְרַשׁ רַבָּה, תּוֹלְדוֹת (פְּרָשׁוֹת
סוֹ, סו) אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעִשְׂוֹ, אֶתְּהָ אֶמְרָתָּ (בְּרֵאשִׁית כֹּז,
לֹא): יִקּוּם אָבִי, אֶף אֲנִי בּוֹ בְּלִשׁוֹן
אֲנִי פּוֹרֵעַ לָךְ (תְּהִלִּים סח, ב): יִקּוּם
אֲלֵקִים יְפֻצּוּ אוֹיְבָיו.

וּמִיָּדָה טוֹבָה מְרֻבָּה. מְשַׁעְשׂוֹ
הִיְהוּדִים תְּשׁוּבָה, בַּעַת הַצּוּמוֹת
וְזַעֲקָתָם, שָׁבוּ לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים
בְּכָל לִבָּבָם, וְתִיקְנוּ בְּתַפִּילָתָם שֶׁל
כ"ב אוֹתִיּוֹת אֶת הַכִּיבוֹד אֲבִי שֶׁל
כ"ב שָׁנָה שֶׁהִיָּה יַעֲקֹב בַּחֲרָן, וְע"י
זֶה הִסִּירוּ חֲרוֹן אַף מִן הָעוֹלָם. וְכִנְגַד
קִטְרוּג מִיָּדָה הַדִּין, מִשְׁכּוֹ עֲלֵיהֶם
חוֹט שֶׁל חֵן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים. וְעַל יְדֵי
כֵךְ נִתְּנוּ כְּבִיכּוֹל עוֹז לְאַלֵּהִים, לִיתֵן
עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת לַעֲמוֹ, כְּמוֹבֵא
בְּתְהִלִּים ס"ח "תְּנוּ עוֹז לְאַלֵּהִים עַל
יִשְׂרָאֵל גְּאוֹתוֹ וְעוֹזוֹ בְּשַׁחֲקֵים".
וְכַאֲשֶׁר נּוֹפְלִים מִמֶּדָּה זוֹ ח"ו, הִרִי

אֵם לֹא הִיָּה לוֹ שֶׁהִרִי הִיָּה שׁוֹנֵא
לְאִמּוֹ כְּמוֹבֵא בְּרַמְבַּ"ן עה"פ אֲלוֹן
בְּכוֹת, (בְּרֵאשִׁית לה, ח') אֵךְ מִכּוֹן
שֶׁהִיָּה מִקִּיִּים כְּבוֹד אֲבִי הִרִי זֶה
בְּעִקְפִיּוֹן כְּאִילוֹ קִיִּים גַּם כִּיבוֹד אִם.
וְאֵע"פ שֶׁעָשָׂה לֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם אֲלֵא
מִן הַפֶּה וְלַחֲוֹץ כְּדֵי לְמִצּוֹא חֵן בְּעֵינֵי
אֲבִיו, לְצוּדוֹ בְּמִרְמַת פִּיּוֹ, בְּפוֹעַל
הִרִי קִיִּים הַכִּיבוֹד אֲבִי. וּבְזֶה זָכָה לוֹ
וְלִזְרַעִיּוֹתָיו אַחֲרָיו מִזְרַע עַמְלֵק
לִיְנוֹק חַיּוֹת קְלִיפְתָם וְאַחֲזִיזָתָם
מִמִּצְוָה זוֹ.

וְכַאֵן מִצְאָה מִיָּדָה הַדִּין מִקּוּם
לְקִטְרָג. יִשְׁנוּ עִם אֶחָד מִפּוֹזֵר
וּמִפּוֹרֵד וְדִתֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים
אִינֵם עוֹשִׂים, וְנִכְשְׁלִים בְּכִיבוֹד אֲבִי
וְאִם, כְּבוֹד אֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים וְאַמֵּם
שְׁכִינָה הַקְּדוּשָׁה.

וְתִהִי יָד הַמִּקְטָרָג עַל הָעֲלִיוֹנָה
לְשִׁלּוּחַ אֶת צוֹרֵר הִיְהוּדִים הַיּוֹנֵק
חַיּוֹתוֹ מִמִּצְוֹת כִּיבוֹד אֲבִי שֶׁל זְקִינּוֹ.
וְכִנְגַד קִטְרוּג זֶה, אִין מִי שִׁיכּוֹל
לַעֲמוֹד אֲלֵא רַק מִי שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא
נִכְשַׁל בַּמִּצְוֹת כִּיבוֹד אֲבִי וְאִם.

וְזֶה אֲשֶׁר הִדְגִישׁ הַכְּתוּב אֲצֵל
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּכַפֵּל לִשׁוֹן, פִּי אִין

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וישראל שכיבדו לאביהם
שבשמים ובראשם אסתר שלא
חטאה מעולם בקיום מצוה זו, יחד
הנחילו נצח עולם לעם עולם, כנגד
עשו שזלזל באביו והמן בן בנו
שהרשיע לדראון עולם.

וּבְהַקְבֵץ בְּתוּלוֹת שְׁנֵית (ב, יט')
לפשוטו של מקרא, לאחר
שנבחרה אסתר קבצו את הבתולות
שנית כדי לשלחן לביתן.

ולעומקו של מקרא רמז הוא
לקיבוץ גלויות, שלאחר שתיבחר
אסתר המלכה שלעתיד לבוא היא
השכינה הקדושה בעת הגאולה,
יתקבצו הגלויות שנית וישלחו
לביתם לעלות לארצם היא ארץ
הבחירה. ואז ומרדכי יושב בשער
המלך הוא שער הסנהדרין אשר
תחזור לישראל בשער בית המקדש
הוא שער המלך, בב"א.

נותנים כח לסטרא אחרא לשלוט
ר"ל. ובאותו הדור כאשר נהנו
מסעודתו של אותו רשע אשר
השתמש בכלי המקדש, פגמו
בכבוד אביהם שבשמים, ונתנו
כח וחיות להמן אשר מזרע עמלק
להיות הולך וגדל.

וכאשר חזרו לבכות לפניו
ולתחנן לו ועל ידי כך הוכרזו
ברבים יש לנו אב ואם, הם אבינו
שבשמים ושכינה הקדושה, ניטל
כח החיות מזרע עמלק. ואסתר
בחינת כנסת ישראל כנודע ובחינת
שכינה הקדושה ורוח הקדש ובחינת
שבת. וליהודים היתה אורה ושמחה
וששון ויקר. ויקר פירושו כבוד.
ומידה כנגד מידה היא, כשהזרו
לכיבוד אב ואם נהיו מכובדים
בעיני אלקים ואדם.

ועוד יש לומר, שלכן מסיים פרק
ראשון במסכת מגילה בעניין כיבוד
אב ואם, שגדול עונשו של
המתרשל בו, וגדול שכר המקיימו.
והיא שעמדה ליהודים כנגד מצות
כיבוד אב של עשו, שגם בקיימו את
המצוה זלזל בו בלבו בבחינת יש
מאכילו פטומות ורואה פני גיהנום.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

בשר ודם. אבל מלך מלכי המלכים יחפוז בנו תמיד, ושבים אליו תמיד לומר פעמיים באהבה שמע ישראל.

וכאן יש להעיר ולהאיר, לכאורה היינו צריכים לומר ברוב אהבתנו לה' ית' שמע ה', ה' אלקינו ה' אחד. ומה הוא שהכתיב בתורתו לומר שמע ישראל, והרי על ידי כך אין קריאה זו מכוונת אליו ית', אלא אלינו.

וי"ל כדי שלא יהיה לבנו בל עמנו בכל קראנו אליו, תחילה יש לכוון הקריאה אלינו, להחדיר אל לבבנו אהבתו ויראתו על ידי שנעיר ונעורר את אהבתנו אליו עד שתחפץ, ולכן הורה לנו בתחילה לומר שמע ישראל. אתה ישראל, ישמעו אזניך מה שאתה מוציא מפידך, ה' אלקינו ה' אחד ואהבת. שתהא חדורה וחרוטה בלבנו אהבתו ויראתו, ובזה יגאלנו ונוכל לעמוד ולרצותו בתפילה, ולקיים בכל קראנו אליו. ואז יהיה חפץ בנו המלך, ויתקיים בנו ונקראה בשם. שעל ידי שקראה שמע

{יד} בערב | היא באה ובבקר היא שבה אל-בית הנשים שני אל-יד שעשגזו סריס המלך שמר הפילגשים לא-תבוא עוד אל-המלך כי אם-תפץ בה המלך ונקראה בשם: (ב, יד')

בערב | היא באה ובבקר היא שבה

כאן רמז הכתוב שחייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. והוא תוקף בריאת העולם ויהי ערב ויהי בקר וגו', והוא תוקף המלכת הקב"ה בעולמו, ע"י מצות קריאת שמע בערב ובבקר שנאמר בשכבך ובקומך.

וכן ידרשו: בערב | היא, כנסת ישראל, באה אל המלך הקב"ה עם "קריאת שמע", ונרמז בפסוק ונקראה בשם, בש"ם נוטריקון ב' פעמים שמע, ובבקר היא שבה לומר שמע ישראל.

וכאן רמזה המגילה שלא הרי הקב"ה כהרי בשר ודם. במלך בשר ודם נאמר לא תבוא עוד אל המלך כי אם תפץ בה המלך. עד כאן מלך

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ואוצרת בקרבה את כל הנסים
שבכל הדורות.

ישראל, נקראה כנסת ישראל בשם
ישראל, ישראל אשר בך אתפאר.

בְּדָם אֲשֶׁר-בִּסְף

שְׁנֵי-סְרִיסי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמְרֵי הַסֶּף.
(ב, כא')

הם מלאכי חבלה לחבל במהלך הנס של פורים. ומרדכי התגבר עליהם ע"י מלאכים שיצאו מן המצוה של "הדם אשר בסף" הכתוב פעמיים, בליל מכת בכורות. (שמות יב, כב') ולקחתם אגדת אֶזוֹב וטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר-בִּסְף וְהִגַּעְתֶּם אֶל-הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל-שְׁתֵי הַמְּזוֹזוֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בִּסְף.

ופירוש העניין שע"י שהיו ישראל עוסקים במצוה בלילה ההוא, בליל השימורים של מכת בכורות במצרים, עת נדדה שנתם של בני ישראל כל אותו הלילה, הוא אות הלילה שנדדה שנת המלך, ע"י כך זכו עם ישראל אשר "יִשְׁנֹוּ" מן המצוות להינצל, ולדורות. וכנאמר לעיל [בדרשת מומכן ממוכן] שנס יציאת מצרים טומנת בחובה

אתר | הדברים האלה גדל
המלך אחשורוש את-המן בן-
המדתא האגגי וגו'. (ג, א')

שאלו בגמ' חולין קלט: המן מן התורה מנין. שנאמר המן העץ. ויש להבין, אם בגלל צירוף האותיות הרי יש בפרשת המן צירופים כאלה הרבה.

אלא ודאי ענין עמוק יש לגלות כאן. שכל ה"נהפוך הוא" בפורים היה מן העץ אשר הכין לו למרדכי, ודרשו: אשר הכין לו, "לעצמו". ועקב מה שאמר חרבונה "וגם הנה העץ", ענה אחשורוש "תלוהו עליו". כלומר מן העץ למדנו גודל ההשגחה של המקום ב"ה והנס של "ונהפוך הוא". ובכן יש ענין להדגיש תלוהו עליו. וכאומר: תלו הוא! כך יִכְנֹן בעת ציווי המלך. ובסיפור הנס כגון במודים בתפילת העמידה יִכְנֹן בקמץ, כזה:

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

בראשית. ונרמזו במלים "המן העץ" שבששת ימי בראשית. וזה שאמרו לו זרש אשתו וכל חכמיו להמן בן המדתא האגגי: **"אם מְזַרַע הַיְהוּדִים מְרַדְּכֵי אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לְנֶפֶל לְפָנָיו לֹא תוּכַל לוֹ כִּי נָפֹל תָּפֹל לְפָנָיו"**.

אֲשֶׁר הַחֲלוֹת. מששת ימי בראשית, אז כבר **הַחֲלוֹת**. שמאז כבר היה נכון האדם ליפול מאיגרא רמא של **יצר הרע של גבהות וגאות לבו**, אם לא **ישים מעקה לגגו**. ולכן ועשית מעקה לגגך. גג"ך ר"ת גבהות גאותך.

והמן לא רק שלא עשה מעקה וגדר לגגו, אלא **הגביה גגו למרומי גאותו**. ובהיפוך אותיות **מעקה לגגך** הוא **העמלק גגך**. וזה שדרשו חז"ל ששפכה בתו שופכין **מהגג**. כי אין לך תועבה גדולה יותר מן הגאווה. והפילה עצמה מן **הגג**, שאין תקומה לפני גבהות הלב.

ועוד, שמתחילת בריאתו של המן חתום הוא בשם אבותיו **המדתא האגגי**. כי מדתו היא **הגג**. גאותו גבוהה כגג על ראש המגדל. עד לאבות אבותיו. וזקיבו עשו רמוז בו. **ועשית מעקה לגג"ך** בהיפוך

תְּלוּהוּ עליו. הוא אמר להכין למרדכי, ונהפוך הוא, המלך אמר **תְּלוּהוּ**, ובמודים נודה להקב"ה שאכן **תְּלוּהוּ** עליו.

והבדל בניקוד יבואר בדרך הצח ועל פי הסוד: המלך אמר **בְּשָׂא**, **תְּלוּהוּ** לומר כי המן רשע הוא **שָׂא** ולהבל דמה. ובמודים נודה להקב"ה שעשה דין ברשע **במיידת הכתר** שניקודה הוא קמץ. **תְּלוּהוּ** עליו.

כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמָּנֹו

האגגי. ואמרו במסכת ברכות (ז:): **שָׂמָא גָרִים**. שמו של האדם גורם לו תוצאות ומפעלות חייו. ויש להבין **כיצד השם אגגי גרם נפילתו של המן**.

וי"ל על פי מה שנאמר (דברים כב, ח') **כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֻדָּשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֵה לְגַגְךָ וְלֹא-תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמָּנֹו**.

ולכא **מילתא דלא רמיזא באורייתא**. שכן פירש"י שם: ראוי הוא ליפול מששת ימי בראשית. וכן המן. ראוי הוא ליפול מששת ימי

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

תצוה, שכן אין הכסא שלם וכו' עד שימחה שמו של עמלק בסוף יומיא.

ועוד על דרך הצח נאמר בעמלק: ראשית גויים ואחריתו עדי אובד: [במדבר כד, כ'] **ראשית גויים עמלק** וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבָד. ויהיה פירושו כפי שפירש רש"י בנופל מן המעקה: **ראוי הוא ליפול מששת ימי בראשית**. וכנ"ל שראוי הוא ליפול משום גאוותו. היינו ראשית **גויים** עמלק. אל תקרי גויים אלא **גאים**. ראש וראשון לכל התגאים. ולכן אחריתו עדי אובד. **כבר מראשית עדיו להכרית באחרית**.

ועוד יש לשאול, וכי מרדכי לא ידע מה שידעו ה"חכמים" וזרש אשתו שעתיד הוא ליפול לפניו? ומאי כולי האי, הצומות והתפילות וכו'. **ויש לומר** כי מרדכי ידע גם ידע, **גם מה שהם לא ידעו**. כי גם לרבקה נאמר ורב יעבוד צעיר. ואף על פי כן לא נמנע יעקב מהתפלל להקב"ה שיצילהו מיד עשו. כי יש **תנאי של והיה כאשר תריד** וכו'. שעל ידי התפילות והצומות ישראל

אותיות הוא **עשו יתגלגל ממעקד**. וכן **עשו ועמלק מגגך**.

ועוד י"ל: נאמר במזבח הקטרת: וצפית אותו זהב טהור, **את גגו**. וכו'. ופירש"י: זה היה לו גג אבל מזבח העולה לא היה לו גג.

וְיִדְרֹשׁ כמין חומר: שעשו הרשע רצה להידמות למזבח הקטרת, **המצופה זהב**. שכן כל מהותו של עשו הוא **ציפוי של זהב**. שצד את אביו בפיו כיצד מעשרים את המלה וכו'. והיו נשיו של עשו מקטירים לע"ז ומזה היו עיני יצחק כהות. ולכן **זה היה לו גג**.

שכתוב **ועשית מעקה לגגך זר זהב סביב**. שעשו היה דבק בגג, "אגג מלכו", בלא זר, בלא גדר ממידת הענוה.

וכדי להתרחק ממדת "אגג מלכו" צריך להתרומם מעלה מעלה. לקיים: "וירום מאגג מלכו". ע"י זר זהב סביב של ענוה, על ידי כך יהיה "מעקה לגגך" עמלק גגך, **"ואתה על במותימו תדרוך"**.

ואולי לכן יובן בדרך רמז מדוע נדחה מעשה מזבח הזהב עד סוף

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

**בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֲדָשׁ נִסָּן
בְּשָׁנֹת שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה לְמַלְכּוֹ
אַחַשְׁוֵרֹשׁ הַפִּיל פּוֹר הוּא
הַגּוֹרֵל לְפָנָי הֶמֶן מִיּוֹם לְיוֹם
וּמִחֲדָשׁ לְחֲדָשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר הוּא
חֲדָשׁ אֲדָר: (ג, ז')**

יש ליתן טעם למה שהדגישה
המגילה לומר הוא חֲדָשׁ נִסָּן. הוא
חֲדָשׁ אֲדָר.

ויש לומר שרצה המן לעקור מן
השרש מה שנאמר בתורה הק'
ראשון הוא לכם לחדשי השנה.
ולכן גם אמר על אדר הוא. שכך
רצה שהראשון ייהפך לאחרון.

ולא היא. כשם שהראשון אינו
נעקר, כן האחרון לא ייעקר. לא
החדשים ולא העם השומר אותם.
ולא ידע המן כי הכח של ניסן
מהחדש הזה לכם, הוא הכח של
אדר, שיתקיים בו ונהפוך הוא,
להיות גם הוא חדש של נסים. לכן
פרסם הכתוב את נס פורים בלשון
הוא. ונהפוך הוא. שחדש אדר נהיה
אדיר במרום, לאחר ששאב
כוחותיו מחדש ניסן. לרמז על
הקב"ה הוא ראשון והוא אחרון.

מתעלין מעלה מעלה ועשו יורד
מטה מטה. ולא יתקיים כאשר תריד
ליעקב אלא כאשר תריד לעשו.
שתהיה ירידה לעשו ותקומה
ליעקב. ובזכות הצומות וזעקתם
ניצל יושב אהלים איש תם, והמן
וזקינו עָשׂו יהיו בכלל שְׁנֵאתִי ולא
אוֹהֵב.

**{ו} וַיְבֹזְזוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד
בְּמַרְדֳּכָי לְבַדּוֹ כִּי-הִגִּידוּ לוֹ אֶת-
עַם מְרֻדְכָי. (ג, ו')**

וּתִמְנָה, וכי עד עתה לא היה יודע,
והרי עבד היה לו למרדכי בטולמא
דלחמא. ושמא י"ל כי גאותו נפגעה
על כך שהגידו לו. כל זמן שהיה
הסוד ביניהם, לא רצה להתנכל לכל
עמו. ועתה מאחר והגידו לו, שעתה
יצא סודו לעין כל, נתמלא חמה על
כל עם מרדכי. דייקא נמי, כִּי-הִגִּידוּ
לוֹ.

וַיְבֹזְזוּ. בן בנו של ויבז. בעשו סבי
סבו נאמר ויבז עשו את הבכורה.
ובבן בנו נאמר ויבז בעיניו וכו'.
עשו ביזה את הבכורה, והמן את
לומדי התורה. ותחת האגגי הנופל,
נושע בני בכורי ישראל.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

יבואר בדרך רמז על פי מה שאמרה הגמרא במסכת ברכות ו. שהקב"ה מניח תפילין. ומה כתיב בהו (דברי הימים א יז-כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ושואלת הגמ' האם משתבח קוב"ה בשבחייהו דישאל ועונה: כן, דכתיב (דברים כו-יז) את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמירך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם.

ומסבירה הגמ': אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו-ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. וכן כתוב בתפילין של הקב"ה ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

ועל פי זה יובן על נכון מה שרמזו בדברי המן לאחשורוש, וכביכול מכוון הדברים למלך העולם,

ישנו עם-אֶחָד מְפֹרָד וּמְפֹרָד בֵּין
הָעַמִּים כָּל מְדִינֹת מְלֻכּוֹתָךְ
וְדַתֵּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם וְאֶת-
דַּתִּי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלִמְלֶכְךָ
אֵין-שְׁנָה לְהַנִּיחָם. (ג, ח')

קטרגה מידת הדין לפני הקב"ה: ישנו עם. פעם הוא היה אחד. גוי אחד בארץ. עכשיו נהיה מפוזר ומפורד בינו לבין עצמו. ולכן נהיה מפוזר ומפורד בין העמים. ולמלך אין שווה. אינם מקיימים למלך שויתי ה' לנגדי תמיד, ולכן למלך אין שווה להניח להם עד אשר יקיימו שויתי ה' לנגדי תמיד.

מיד נשלח המן לקטרג עליהם לפני אחשורוש, ישנו עם שכל מעיניו במלכם האחד. מפוזר ומפורד בין העמים ואינם מקיימים שויתי המלך אחשורוש לנגדי תמיד. ולכן למלך אחשורוש אין שְׁנָה להניחם. ולכן יכתב לאבדם.

וְלִמְלֶכְךָ אֵין-שְׁנָה לְהַנִּיחָם
(ג, ח')

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ועשרת אלפים ככר כסף כנגד ככר אחד לחם שהאכיל יעקב לעשו זקני כדי לקחת את ברכותיו. ועשרת אלפים כסף כנגד עשרת אלפים אלופים, אלופי עשו שלא יכלו ליעקב.

ובאמרו: ועשרת רמז לשם זקנו עשו. "ועשרת אלפים" הם נוטריקון עשו תר אלופים, עשו חפש אלופים להשתיק אש-קול ככר כסף, להשתיק אש-קול ככרו של יעקב שונכסף לבכורה.

ויש להאיר: במגילה נאמר **להניחם** והרי יש הבדל בין **להניחם** **בפתח** תחת הה"א, ובין **להניחם** **בקמץ** תחת הה"א. **שלהניחם** בפתח הכוונה **להניח להם**. ול**להניחם** **בקמץ** הכוונה **להניח אותם**. ולכן בהלכות תפילין אנו מוזהרים לא לברך בפתח, שהרי אז המשמעות תהיה להניח להם לתפילין מללבשן. וכאדם האומר להניחן בכיסן. אלא יש להקפיד לברך **בקמץ**, **להניח** תפילין, שאז המשמעות היא להניח **אותם** על היד ועל הראש.

שבאה מידת הדין לפני הקב"ה לקטרג על ישראל.

יִשְׁנוּ עִם אֶחָד, יִשְׁנוּ מִן הַמְצוּוֹת. **אין הם מקיימים ייחוד השם**, ואין הם עושים חטיבה אחת בעולם לקב"ה, ולכן גם להקב"ה אין מה להשתבח בהם, ולכן **אין למלך שְׁנָה לְהַנִּיחָם**. אין למלך העולם שְׁנָה לְהַנִּיחָם לתפילין של מארי עלמא, שכתוב בהם **מי כעמדך ישראל**. ואף כי כתוב בפתח לְהַנִּיחָם כוונתו להניחם, בקמץ ויבואר לקמן.

אם על המלך טוב יִקְתָּב בתפילין של מארי עלמא מילה אחת, **"לאבדם"**, במקום אשר כתוב מי כעמדך ישראל גוי אחד בארץ.

אמר הקב"ה שומע אני קול תינוקות של בית רבן, מבית מדרשו של מרדכי היהודי. השיבה מידת הדין, עשרת אלפים ככר כסף **אשקול** על ידי עושי המלאכה. על ידי **שאשקול** נוטריקון **אשתיק את אש-קול**, תכבה האש של קול התינוקות שהם הקול קול יעקב.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

**וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהִמָּן הַכַּסְפָּה נָתַן
לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב
בְּעֵינֶיךָ. (ג, יא')**

נראה לומר על פי מה שאמרו במסכת סנהדרין צ. שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה. שנאמר וְאַתֶּם כְּתָבוּ עַל-הַיְהוּדִים כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם (ח,ח'). והמלך הוא רמז לקב"ה. לכן כנגד שאמר המלך להמן לפני שעשו תשובה **כטוב בעיניך**, כן אמר הקב"ה למרדכי ואסתר **לאחר שעשו תשובה** כְּתָבוּ עַל-הַיְהוּדִים **כטוב בעיניכם**. ורמז הוא **שטוב בעיני הקב"ה התשובה שעשו**.

**פְּתִישָׁן הַפֶּתַח לְהַנְתֵּן דָּת בְּכָל
מְדִינָה וּמְדִינָה וְגו' לְהִיּוֹת
עֲתִידִים לַיּוֹם הַזֶּה: (ג, יד')**

לית מילתא דלא רמיזא באורייתא. היינו דנאמר ליעקב בנבואה בחלום הלילה, וַיֹּאמֶר עֲשֵׂא נָא עֵינֶיךָ וְרְאֵה כָּל הָעַתִּידִים הָעֲלִים עַל הַצֶּאֱן עֲקָדִים גְּזָדִים וּבְרָדִים כִּי רְאִיתִי אֶת כָּל אֲשֶׁר לָכֵן עָשָׂה לָךְ.

ולעומקם של דברים כאילו נאמר ליעקב בנבואה כי כן יהיה עם כל

ומעתה יובנו על נכון דברי המן. **כפשט** הדברים אמר ולמלך אין שווה להניחם, **ליהודים**. אין שווה להניח להם, **אלא להרגם**.

אבל לעומקו של מקרא יכוון לתפילין של מארי עלמא שאין שווה להניחם בקמץ, משום שדתי המלך אינם עושים.

ועוד כוונה נוספת יש כאן, שלא סוף דבר שאין שווה להניחם ליהודים **בפתח** ולפתוח להם שערי שמים, אלא אפילו **בקמץ**, בקצת שבקצת, בלי לפתוח להם שערי שמים, גם אין שווה למלך להניחם ליהודים. שאין הם עושים כביכול חטיבה אחת, לא בשמים ולא בארץ. כי הם עם מפוזר ומפורד וכו'.

ועל דרך הצתה, יציע המן: ועשרת אלפים שקל כסף אשקול על ידי עושי המלאכה, להחליף התפילין של "מי כעמך", בתפילין של "לאבדם". שנאמר יכתב לאבדם.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

{קהלת יב-יג} סוף דבר הכל נשמע
את האלהים ירא וגו'.

ומרדכי לא היה ירא ממלך בשר
ודם שכתוב ולא קבל. על כן היו
דבריו נשמעים בסוף המגילה
שנאמר וקבל היהודים וגו' את
אשר כתב מרדכי אליהם.

ותקרא אסתר להתן וגו'
ותצננהו על מרדכי לדעת מה זה
ועל מה זה: (ד, ה)

יש לשאול מה הוא שאמרה לו
באלו המלים: מה זה ועל מה זה
שלחה לו, והרי ממך למדתי שהיום
אין לנו לא מקדש ולא כהן ולא אפר
פרה ולא מזה ולא מזה בן מנה,
כלומר כהן גדול בן כהן גדול ואין
לנו מי שיינה אפר הפרה וכו'. ומה
לנו לעשות בגלות האפילה הזאת,
כי אם לכוף ראשנו אל מול צרינו.

ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו,
שבמקום שיש "קרהו" הוא עמלק
אשר קרר את האמבטי ראשון מבין
האומות, יש חילול ה' הגדול
והנורא, ועל זה אין לכוף את
הראש, אפילו בפני אחשורוש. כי

העתידים לקום על צאן קדושים,
להיות להם נס כצאן יעקב מפני
לבן.

(ותבואינה) ותבואנה נערות
אסתר וסריסה ויגידו לה
ותתחלחל המלכה מאד ותשלח
בגדים להלביש את מרדכי
ולהסיר שקו מעליו ולא קבל:
(ד, ד).

(ותבואינה) כתיב. מלא עם יו"ד.
היו"ד רמז לקב"ה ששלח אותן
לאסתר כדי לגלגל על ידיהן את
הנס. ותשלח בגדים להלביש את
מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא
קבל. מאי ולא קבל. היה יכול לומר
ולא שמע אליהם וכו'. מאי ולא
קבל.

נעוץ סוף הנס בתחילתו ותחילתו
בסופו.

בתחילתו מה הוא אומר ולא קבל.
בשכר ולא קבל זכה ל"וקבל
היהודים את אשר הסלו לעשות ואת
אשר פתב מרדכי אליהם". וזכה
שיהיו דבריו נשמעין. כדאמרו בגמ'
(ברכות ו עמ א) כל אדם שיש בו
יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

פעמים, שקבלה עליה את אבדון
הציבור.

ועוד יש לומר, כפי שאמרו בגמ'
[מגילה טו.]. א"ר אלעזר אמר ר'
חנינא צדיק אבד - לדורו אבד. משל
לאדם שאבדה לו מרגלית כל מקום
שהיא - מרגלית שמה לא אבדה
אלא לבעלה.

והנה, ר"א אמר את מימרתו
לכאורה ללא כל שיוך לפסוק זה או
אחר, אלא כדרך הגמרא ששוזרת
המאמרים בשם אומרם. אך ודאי
בהעמקה תמיד ניתן לראות קשר
עמוק לסדר הדברים בגמרא אשר
יסודה רב אשי ורבינא.

ולכן יאמר, לפשט דבריו שצדיק
אבד אבד רק לדורו. אבל לדורות
הבאים לא. כאותה מרגלית שאבדה
לבעלה, אבל בכל מקום שנמצאת,
מרגלית שמה. ולא אבדה אלא
לבעלה.

כן אסתר אבדה לבעלה, ואבדה
לדורה, אך בכך הצילה את כל עם
ישראל, ובכך היא קיימת לדורות
כפי שבקשה: "כתבוני לדורות".

הוא שותף להמן במכירתם של
היהודים. ככתוב וְאֵת פְּרִשְׁת הַכֶּסֶף
אֲשֶׁר אָמַר הֶמֶן לְשָׂקוֹל עַל גִּנְזֵי
הַמֶּלֶךְ (ביהודיים) בְּיְהוּדִים
לְאַבְדָּם. קריא יהודים וכתוב
יהודיים. בשני יודים. שכוונתו ביוד
אחת ליהודים וביוד השניה
ליוצרם. וזה חילול השם שאין
לכוף הראש כנגדו.

וְכַאֲשֶׁר אָבְדְתִי אָבְדְתִי: (ד, טז)

יש ליתן טעם מהו שאמרה פעמיים
אבדתי. ופרש רש"י כאשר
התחלתי לילך לאיבוד אלך ואמות
ומדרש אגדה כאשר אבדתי מבית
אבא אובד ממך שמעכשיו שאני
ברצון הריני אסורה לך. עכ"ל.

ועל דרך הרמז י"ל שאמרה
פעמיים אבדתי כנגד מה שאמר
מרדכי להתך "אֲשֶׁר אָמַר הֶמֶן
לְשָׂקוֹל עַל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ (ביהודיים)
בְּיְהוּדִים לְאַבְדָּם".

וכנגד שאמר בלשון רבים לְאַבְדָּם,
אמרה גם היא אבדתי אבדתי שתי

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

עד חצי המלכות

עד דלא ידע

מהרה יבנה

מה שאמר אחשוורוש, עד חצי

המלכות, (ה, ג, ו') (ז, ב')

דרשו בזה הז"ל **עד בניין בית המקדש**. את זה אחשוורוש לא יתן. כלומר תוקף דבריו הם **עד ולא עד בכלל**. וכל השנה כולה מה שאנו יכולים להשיג בדעתנו זה גם עד ולא עד בכלל. ובכדי להגיע אל **מעבר** לדעת הרגילה, **להגיע אל הדעת העליונה** שהיא כמו רוח נבואה, **שהיא עד ועד בכלל**, זה אפשר רק בפורים במשתה היין כציווי הז"ל **עד דלא ידע**.

ועל ידי משתה היין כשאנו מגיעים בדעתנו **עד ועד בכלל**, מתקנים אנו בזה את "עד ולא עד בכלל של **עד חצי המלכות**", והוא עוד נדבך בבנין בית המקדש שיבנה בב"א. שעל ידי היין מגיעים לדרגא של בניין בית המקדש. והרי **תקנתו קלקלתו** כפי שאמרו [תענית יז]. ופירש רש"י שם דהוי כמה שנים שלא חזרה בירה, וקלקלה זו [שאין

ו**ייטב הדבר בעיני המלך והשירים ויעש המלך כדבר ממוכן**: (ד, כא).

בג' מקומות נאמר ו**ייטב**. כאן, וכן [ב,ד'] **והנערה אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת נשתי וייטב הדבר בעיני המלך ויעש פן**. וכן [ה,יד'] **ותאמר לו נרש אשתו וכל אהביו יעשו עין גבה תמשים אמה ובפקר אמר למלך ויתלו את מרדכי עליו ובא עם המלך אל המשתה שמה וייטב הדבר לפני המן ויעש העץ**.

ולעומקו של מקרא י"ל: **אלו ג' הטבות שעשה הקב"ה עם עם ישראל**. א' שהרג את ושתי. ב' שהביא את אסתר במקומה אל ארמון המלך. ג' שעשה המן את העץ כדי שיתלוהו עליו.

והיינו שאמרו בגמ' להגיד ג' **הטבות וג' הפיכות** בהטבת חלום.

כדי לקיים בשוב ה' את שיבת ציון **היינו כחולמים**.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וְהָמָן אֶל הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם
וּמִחָר אֶעֱשֶׂה כַּדְּבַר הַמֶּלֶךְ.

ובשימת לב, כאן במשתה לא נרמזה ה' אחרונה שבשם השם, אלא רק י'ה'ו' שכביכול אמרה להקב"ה במשתה היין שאין השם שלם עד שימחה שמו של עמלק. ולכן ראתה להזמין למחר, למדה ממשה רבנו שאמר ליהושע להילחם בעמלק מחר. "וַיָּצֵא הַלָּחֶם בַּעֲמֶלֶק מִחָר [שמות י"ז]. שמחר ימחה שמו של עמלק ויהיה ה' שלם, והכסא שלם, היינו בית המקדש.

ועוד יש לומר, מה ראתה להזמין למחר, כפי שאמרו מסכת ברכות- דף יט. תנא דבי ר' ישמעאל אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשובה. שמא סלקא דעתך אלא ודאי עשה תשובה. אמרה אסתר: עד מחר ודאי יעשו כל עם ישראל תשובה ואין דבר העומד בפני התשובה.

וְכָל-זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהֵי לִי (ה, יג')

בית מקדש] זו היא תקנתו של הכהן שיכול לשתות יין בהדיא, ולשמא יבנה לא חיישינן. וכוונתו בזה לעומקו של מקרא שלא חוששין עתה בעת היותו בגילופין שמא יבנה בית המקדש, אבל ודאי על ידי "עבודת היין" בפורים, מהרה יבנה.

ואפשר לומר עוד, שזה כוונת אומרם חיב איניש לבסומיה עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. והם הם הדברים. חיב איניש לבסומיה עד ועד בכלל. עד הידיעה שלא נדע. והוא ביטול האני. ועל ידי ביטול האני, ממילא נודע חביבותיה דעם ישראל שהם בעלי הענוה, כנגד עמלק שהוא בשיא רום פסגת הגאווה.

יְבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם

(ה, ד')

ר"ת שם י'ה'ו'ה'.

יְבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם.

שהזמינה אל המשתה את הקב"ה. ובמשתה עצמו אמרה יְבוֹא הַמֶּלֶךְ

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וְלִשְׁפָחוֹת נִמְלְכוּ הַחֲרָשִׁימִי כִּי אֵין
הַצָּר שְׁנָה בְּגִזְק הַמֶּלֶךְ: וכשואמרה
אין הצר, התכוונה בפשט הדברים
לצער שיגרם למלך. אך לעומקם
של דברים התכוונה להמן, איש צר
ואויב, שאינו שְׁנָה בנזק המלך.
ובכך המרידה עבד על אדונו, עד
ששמעה תלווה עליו יוצא
מגרוננו.

לא-נעשנה עמו דָּבָר (ו,ג')

החזירו נערי המלך לשה"ר על
המן מידה כנגד מידה. המן אמר
"לִישְׁנו" מן המצוות. והם מעידים
עליו שגם הוא ישן ממצות המלך,
מלהיטיב עם מיטיביו. וזה שאמרו
לא נעשה עמו עם מרדכי דבר,
ואע"פ שאמרו בלשון נסתרת "לא
נעשה" והתכוונו להמן שמעל
בתפקידו להיטיב עם מרדכי
שהיטיב למלך.

וַיְבֹא הֶמֶן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה
לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ
בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר הֶמֶן בְּלִבּוֹ לְמִי
יִחַפֵּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר
מִמֶּנִּי (ו', ה')

וְכַל-זֶה. מלמד שכל גנזיו של
אותו רשע חקוקים לו על לבו.
[מגילה טו:] ומה שקנה עבד קנה
רבו, ולכן כל זה העושר אינו שלי,
איננו שְׁנָה לִי.

ועל דרך הרמז, התכוון המן
לדברי זקינו, עשו, באמרו:
(בראשית כז, לו') וַיֹּאמֶר הָעֵי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים.

וברכו אביו באמרו: וְהָיָה פְּאֶשֶׁר
תִּרְיֵד וּפְרַקְתָּ עָלוֹ מֵעַל צְוֹאֲרֶךָ.
ופירש"י תריד מלשון צער ובכי,
כשתצטער שלקח את הברכות ולא
מגיע לו, אז ופרקת עולו מעל
צוארך.

וכאן בא המן בטענה, הרי עם
מרדכי "לִישְׁנו" מן המצוות. ועברו
על "מִזְּהָ וּמִזְּהָ הם כתובים", ואין
צער כצערי, וגם הברכה שקבל
זקינו כאשר תריד ופרקת, גם היא
לא מתקיימת. לכן אמר וְכַל-זֶה.

וכנגד מה שאמר המן וְכַל-זֶה,
אמרה אסתר איש צר ואויב המן
הרע הַזֶּה.

וכנגד טענת המן איננו שְׁנָה לִי
אמרה אסתר וְאֵלוֹ לַעֲבָדִים

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

נאמנה, ומקריבים עצמם על שליחות המלך כהקריב פר תמים. מיד אמר לו המלך אתה הפר התמים, המעמיד פני תמים אשר בחרתי להקריב על זה המזבח. מיד קח את הסוס והלבוש וגו'.

**וְקָרְאוּ לְפָנָיו כְּכֹה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ
אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ: (ו, ט')**

כְּכֹה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ. זה שכתוב לקמן, ומה ראו על **ככה** (י, כו') ומה הגיע אליהם. מה ראו על ככה, שהמן התכוון לעצמו. ומה הגיע אליהם, שנתהפכה כוונתו והקב"ה טובב הדברים על מרדכי. שנאמר ככה יעשה לאיש למרדכי. ומאי ומה הגיע אליהם. מה השכר שהגיע להם, על שראו את הנסים הנסתרים כגלויים לפניהם. שהנהפוך הוא שהמן הוא זה שהכריז על מרדכי "ככה וגו'", שנס ה"נהפוך הוא" ימשיך עד תומו. שכל המבחין בנס ומודה עליו, הקב"ה ממשיך לו ניסיו, נס על גבי נס.

אל-תפל דבֵר מפל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

ויבוא המן. יבוא בן יבוא. נאמר בהמן **ויבוא** ונאמר בעמלק **ויבוא**. ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים. [סוף בשלח].

מה נאמר במלחמת עמלק באמונה נצחהו. ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש. ותרגום הפסוק: **בְּצִלוֹ** בתפילה. שהיו ידיו אמונה הכוונה פרושות כלפי מעלה בתפילה. גם כאן להמן, בתפילה ניצחהו.

ויסוד הדבר שעמלק והמן הם סמל הגאווה. וכפי שאמר למי יחפוץ לעשות יקר יותר ממני. וכנגד הגאווה אפשר להילחם רק עם חרב הענוה. וחרב הענוה היא חרב פיפיות בידם. שאין דרגה יותר גדולה מהענוה שהיא תפילה ככתוב **תפילה לעני כי יעטוף.**

**וְנָתַן הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס עַל יַד אִישׁ
מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתָמִים (ו, ט')**

יש להבין מי הם הפרתמים שהמן כל כך רצה שימלאו את התפקיד.

וי"ל על דרך הצח, שהפרתמים הם שרי המלך העושים שליחות המלך

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

שדאגתה לזולתה. ואע"פ

שמחלוקת היא אם אחשורוש טפש היה או חכם, מכל מקום דברי אמת נפְרִים, והעדיף את אסתר שדואגת לאחשורוש ולעמו, על פני המן הדואג לעצמו ולא לזולתו.

תלוהו עליו. (ז, ט')

ליכא מלתא דלא רמיזא באורייתא. אשר על כן **תרמוז הפרשה** של שר המשקים ושר האופים בבית הסהר, למלחמת מרדכי היהודי בהמן הרשע. כי שר המשקים הוא כוחו של מרדכי היהודי שְׁשֻׁחַט ענבים על ידי כל באי המשתה, ואת המן תלה אחשורוש על עץ. הוא **העץ אשר ניבא עליו יוסף בעין של צדיק**. ע"ץ נכתב בעי"ן צדי"ק. בעין יוסף הצדיק קמה הנבואה של שר האופים בהמן, ושל שר המשקים במרדכי היהודי.

ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחתמת המלך שִׁכְכָה (ז, י')

מאי שִׁכְכָה. י"ל אשרי העם שִׁכְכָה לו אשרי העם שה' אלקיו.

(ו, י')

גם זה מנפלאות מידותיו של הקב"ה שאינן אלא מידה אחת, **מידה כנגד מידה**. שכאן רמז לו על נפילתו. שתהיה נפילה גוררת נפילה. כנגד הפיל פור, נאמר **נופל על המיטה**. ורמז לו בזה **שתפול בתו מהגג**, ככתוב "וירום מאגג מלכו" והיינו אשר החילות **לנפול** לפניו **נפול תפול** לפניו.

וְאֵלֹהֵי לַעֲבָדִים וְלַשְׁפָּחוֹת נִמְכָּרְנוּ הִתְרַשְׁתִּי כִּי אֵין הַצָּר שְׁנָה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ. (ז, ד')

בשימת לב, ג' פעמים **שְׁנָה** נכתבו במגילה. וְלַמֶּלֶךְ אֵין- **שְׁנָה** לְהַצִּיקָם. (ג, ח'), וְכַל-זֶה אֵינְנוּ **שְׁנָה** לִי. (ה, יג'), כִּי אֵין הַצָּר **שְׁנָה** בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ. (ז, ד').

פעמיים בדברי המן, ופעם אחת בדברי אסתר. וכאן חכמת אסתר שידעה להבדיל בין ישראל לעמים, ולהראות גאות המן אל מול ענוות ישראל. כי כן יחשבו הגויים, מה **שְׁנָה לי** ומה אינו **שְׁנָה לי**. עיקר דאגתם לי. ואילו אסתר תאמר שאין הצר שווה בנזק המלך. וכוונתה

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

בני הרמכים, הם הרואים ומכים. שניתן להם שלטון להכות כפי ראות עיניהם.

רכבי הרכש, הרכש הם הסוסים. ולהבדיל מסוס אחשורוש הנקרא בפי כל סוס, קראו לסתם סוסים הרכש. שסוסייהם הם רכושו של אחשורוש. שאין לאף אחד חזקה עליהם. כנאמר אצל יוסף, בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו וגו'.

ולכן אמר **הרצים בסוסים, הרצים על ידי סוסים הם רכבי הרכש**, הם האחשתרנים. שסוסים אלו שרצים בהם האחשתרנים הם רכוש אחשורוש.

ולעומקו של מקרא ייאמר, כי מלאכים המוני מעלה, הם אראלי אש, סייעו להם להגיע לכל מקום כדי לבטל את הגזירה, וזה הכוונה רכבי הרכש רכבי רכב אש.

וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל עִיר וְעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִגֵּיעַ וְגו' (ח, יז)

מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ הוא דבר מלך העולם. **וְדָתוֹ** היא התורה הק', **מִגֵּיעַ**, והוא היסוד של ויפוצו

שמיד כאשר שככה חמת המלך מיד נתקיים בעם אשרי העם שככה לו אשרי העם שהק' אלקיו.

הָאֲחֻשְׁתְּרָנִים

הָאֲחֻשְׁתְּרָפָנִים

יש ליתן טעם לשרי המלך הנקראים **הָאֲחֻשְׁתְּרָנִים** [ח, י], וכן לשרי המלך הנקראים **הָאֲחֻשְׁתְּרָפָנִים** [ט, ג] וכן מי הם **בני הרמכים** וכן מי הם **רכבי הרכש**.

ושמא יש לומר על דרך הצח, ששמם יעיד עליהם ויוכיח על תפקידם.

האחשתרנים. סלק את התיבה לשתיים: אחש-תרנים. **אחש** יודיע על שייכותם ל**אחש-ורוש**, והחלק השני של המילה **תרנים** יעיד על שרי **חוקן**, התרים בכל המדינות לידע מה הדבר אשר יעשון.

האחשדרפנים, בדומה לקודמיהם, הם שרים השייכים ל**אחש-ורוש**, רק הם שלוחים ו**שדרים** לעניני **פנים**.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

{יד} **הַרְצִים רֶכְבִּי הַרְכָּשׁ
הַאֲחֻשְׁתָּרַיִם יֵצְאוּ מִבְּהֵלִים
וְדַחֲפוּ בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ וְהִדָּת
נִתְּנָה בְּיַד שׁוֹשַׁן הַבִּירָה (ח, יד).**

**מִבְּהֵלִים וְדַחֲפוּ פִּירֵשׁ"י
מִמְהֵרִים. שֶׁהִיָּה לָהֶם לְהַקְדִּים אֶת
הַרְצִים הָרֵאשׁוֹנִים לְהַעֲבִירָם.
וְכוּוֹנְתוּ שָׂאלוּ הֵם רְצִים שְׁנִיִּים וְהָיוּ
מִמְהֵרִים לְהַשִּׁיג אֶת הַרְצִים
הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁנִּשְׁלַחוּ עִם הָאֲגָרוֹת
שֶׁל לְהַשְׁמִיד וְלְהַרְגוֹ וְלֵאבֹד, כְּדִי
לְבַטְלָם.**

**וַיֵּשׁ לְשֹׂאֵל, הָרִי גִזְרָה נֹעֵדָה
לְשָׁנָה הַבָּאָה, וְלִמְהֵרֹת זֶה מֵה זֶה
עוֹשֶׂה.**

**וַיֵּשׁ לֹמֵר, עַל דֶּרֶךְ מֵה שְׁאֲמָרוּ
מִצְוֵה הַבָּאָה לִידֶךְ אֵל תַּחֲמִיצְנָה, כִּי
מִי יוֹדֵעַ אִם לַעֲת כִּזְאֵת כִּבְעוֹד שְׁנָה
תִּהְיֶה אֶסְתֵּר בְּמַלְכוּת.**

**וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב
יָצֵאן גַּם מִחֶר לְיִהוּדִים וְכוּ'
יִתְּלוּ עַל הָעֵץ. (ט, יג)**

מענינותיך חוצה, **שְׁמִמָּה וְשִׁשׁוֹן**
לְיִהוּדִים. יש לעיין, בפסוק שלפניו
נאמר לְיִהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשְׁמִמָּה
וְשִׁשׁוֹן כתיב חסר בלי ו"ו. ומיד
לאחריו נאמר **שְׁמִמָּה וְשִׁשׁוֹן** מלא
עם ו"ו. וזה החילוק בין השתא
לעתיד לבוא. השתא אכתי עבדי
אחשוּרוֹשׁ אַנּוּ, עדיין נכתב ששן
בלי ו"ו. אבל לעתיד לבוא
כשיתקיים בנו עבדי הם ולא עבדים
לעבדים, יהיה **שְׁמִמָּה וְשִׁשׁוֹן**
לְיִהוּדִים. מלא עם ו"ו. שלעתיד
לבוא בכל מקום אשר דבר המלך
ודתו מגיע לבכל מקום, יהיה מעין
עולם הבא, **מִשְׁתָּה יוֹם טוֹב וְרַבִּים
מְעַמֵּי הָאָרֶץ מִתְּיַדִּים.** כי יפול
פַּחַד יִהְיֶה עֲלֵיהֶם. וזה שאמרו
**אֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא
אֵלָּא שְׁעֻבֹד מַלְכוּיּוֹת.**

**וְעוֹד, רִמּוֹ לְפוֹרִים שְׁנֵאֲמַר "וַיַּעַשׂ
אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גְדוֹל בְּיוֹם הַגְּמֵל
אֶת יִצְחָק". יִצְחָק מִלְּמַד עַל שְׁמַחָה,
הַגְּמֵל אוֹתִיּוֹת מִגְּלָה, מִשְׁתָּה גְדוֹל
כִּפְשׁוּטוֹ. וְזֶה שְׁאֲמָרוּ פּוֹרִים לֹא בְטֵל
עוֹלָמִית. שְׁגַם לַעֲתִיד לְבּוֹא יִתְקַיֵּם
"וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גְדוֹל בְּיוֹם
הַגְּמֵל אֶת יִצְחָק".**

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

ולכן אמרה יְנַתֵּן גַם מַחֵר לעשות כדת היום, ועל ידי כך כביכול חטפה את החרב מידו של עמלק להורגו. חרב המחר. ואותה מידה שמשתמש בה לאַחַר את המצב, אותה מידה של מחר תהיה מפלתו.

וייש להאיר בזה, שאינו נוהג כך משום עצלות אלא כשיטה של עמלק. שהרי מצינו שאדרבה, כדי לבצע את זממו מקדים ומזדרז לכך מאד ולכן נקרא ראשית גויים, וכמו שמצאנו שנזדרז להיזקק לישראל במדבר ולקרר את האמבטי, וכן מצאנו בהמן שאמרו עליו הדיוט קופץ בראש.

ודווקא בשושן שהוא כנגד ששון, בחילוף אותיות, וששון הוא כנגד ברית המילה, וכמו שדרשו אורה ושמחה וששון ויקר, ששון זו המילה ולכן ששן כתיב ללא ו"ו בגלל צער התינוק, והוא כנגד עמלק, שעשו אבי עמלק איחר את מילתו והחמיץ את המצווה ונשאר ערל. וזה ענין גבעת הערלות שמל שם יהושע את העם היוצאים ממצרים ואשר לא מלו בדרך, (יהושע ה, ג') שהזדרזו למצווה, כנגד עמלק שרצה להחמיץ

גם מחר. כי כן דרכו של עמלק מחר. והוא לשון חרם. שעל ידי המחר אפשר יהיה להחרימו. ככתוב בְּחַר-לָנוּ אַנְשִׁים וְיָצָא הַלְּחָם בְּעַמְלֵק מִחָר (שמות יז, ט'), ומהו המחר, כי כן דרכו של עמלק להכות בנחשלים אחריו ולאחר את המצב, והיינו ששאל יצחק את עשיו אבי עמלק מה זָה מַהֲרָף לְמִצָּא בְּנֵי (בראשית כז, כ'), והרי שהכיר את יצר הרע של עמלק להתנהל בעצלתיים ולהחמיץ את המצוות שלו ושל אחרים, ואע"פ שטבוע בו להיות ראשון לכאורה, שנאמר ראשית גוים עַמְלֵק: (במדבר כא, כ'), אין הוא חש לכך, וכמורד בטבעו נאמר וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבָד (שם), זה כוחו להיות אחריתו אך זה גם הכוח להאבדו שנאמר ואחרייתו עדי אובד (שם),

לכן אמרה (לעיל ה, ח') יבוא הַמֶּלֶךְ וְהָמֵן אֶל הַמְּשֻׁתָּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמַחֵר אֶעֱשֶׂה בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ: ; ורמזה בזה, מחר אעשה לעמלק כדבר מלך מלכי המלכים כדאמר משה וְיָצָא הַלְּחָם בְּעַמְלֵק מִחָר.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

בספר ונחתם בטבעת המלך אין להשיב, בכח התפילה אפשר להשיב הכל על כנו. וזה שנאמר ובבאה לפני המלך ישוב מחשבתו הרעה. שבבואה של אסתר לפני המלך היא כנסת ישראל אשר באה בתפילה לפני בורא עולם, **אמר מרדכי**, עם הספר, **למרות הספר** שנכתב בטבעת המלך, ישוב מחשבתו הרעה, מכח תפילתה של כנסת ישראל לפני המלך, הוא מלך העולם. שבכח התפילה להפך את הגזירה מדין לרחמים.

קִיְמוּ וְקַבְּלוּ

(ט, כז')

כתיב **וקבל** בלא ו'

וקרי **וקבלו** עם ו'

ולעומקו של מקרא יבואר: **במסכת** שבת פח. **אמר רבא** אעפ"כ קדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב **קיימו וקבלו** היהודים **קיימו מה שקיבלו כבר**. ופירש רש"י שם קדור **קיבלוה מאהבת הנס שנעשה להם**. כלומר חזרו וקבלוה.

מצוותם של כל בני ישראל ולזרוק את עורלתם כלפי מעלה, לומר אין בהם חפץ. והוא ענין של ותיקין המחביים את המצוות ומזדרזים לעשותן, כנגד עמלק שדרכו לאחר ולהחמיץ את המצוות.

פְּיָמִים אֲשֶׁר נָחַז בְּהֶם. (ט, כב')

שמכיון שפגמו בקדושת השבת ככתוב כשבת המלך על כסא מלכותו, אל תקרא **פְּשָׁבֶת** אלא **פְּשָׁבֶת**. כשבת שנאמר **בה וינח** ביום השביעי.

עתה התיקון הוא לעשות את פורים ביום אשר **נָחַז בְּהֶם**.

ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ: (ט, כה')

ויש להבין הפסוק, מי אמר עם הספר, ומה הוא עם הספר.

ולעומקו של מקרא יש לומר שכך הוא ערך הדברים. שמרדכי לא התייאש, אע"פ שדָּבָר שנכתב

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

השכינה. וכעין ה"ו" שבשם השם המחבר "ה" עליונה עם "ה" תחתונה. ובימי אחשורוש היה החיבור לוקה בחסר, ולכן **קבל כתיב חסר**. שבתחילה **קימו וקבלו קצת בכפיה ובאונס** המן את דברי הצומות וזעקתם. ואע"פ שקימו בתחילה באונס, **קבלו לבסוף באהבה** מגודל הנסים שנעשו להם. לכן קדור קבלוה בימי אחשורוש **לבסוף מאהבה**. ומן השמים רחמו שבזכות הקבלה מאהבה, לא תאבד ה"ו" לגמרי, אלא תעבור מן סוף התיבה לתחילתה. ובמקום **קבלו** כתיב **וקבלו**. ולפי זה לא חסרה ה"ו" **אלא עברה מאחרית לראשית**.

וכאשר נצרף שתי התיבות קימו וקבלו, כך: **קימווקבלו**, ה"ו" בתחילת וקבל תהיה מיותרת ואפשר יהיה **להחזירה למקומה בסוף התיבה**, כך: **קימוקבלו**. שה"ו" בסופה של **קימו** הוא ה"ו" בתחילתה של **קבלו**. ומכאן ואילך לא תחסר ה"ו" ונוכל לקרותה קימו וקבלו, כמו הקריא. ומעתה אין צריך ל"ו" של קבלו שתעתק ממקומה.

ורצה לומר שחזרו לקבל שנית את התורה מאהבה. קימו וקבלו בימי אחשורוש **מאהבה** מה שקימו וקבלו עד עתה מסיני **מיראה**.

ובמסכת מגילה ז. **אמר שמואל** להביא ראיה שהמגילה נכתבה ברוח הקדש: קימו וקבלו, קימו **למעלה** מה שקיבלו **למטה**. והם הם הדברים שאמר רבא. אלא ששמואל אמרם בבחינת **צדיק גוזר והקב"ה מקיים**. שמרדכי ובית דינו קימו וקבלו וקבעו את ימי הפורים למטה **מאהבה**, והקב"ה ובית דינו החזירו להם אהבה וקיימו דבריהם למעלה. וכפי שתקנו בתפילת אהבה רבה **לקיים** את כל דברי תלמוד תורתך **באהבה**.

ובכך יבואר **בדרך הצח והסוד** מדוע חסר ה"ו" בקבלו. ו**קבל כתיב**. שה"ו" מראה על חיבור להקב"ה. והוא הבריה התיכון המקשר בין שמים וארץ. הוא ה"ו" של היסוד הבוקעת ועולה דרך התפארת והדעת אל מקום רום הכתר העליון, ומחברת את החולם הנכסף הוא קוצו של יו"ד עליונה עם האדנות והמלכות בארץ מקום התגלות

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

את והב. וירמזון המלים **את והב** למשא ומתן בהלכה בדרך זו: **"את"** בא לרבות, ו**"הב"** בא למעט. כאומר הב הב. וכיחד, **את והב** היינו לרבות ולמעט והיינו משא ומתן ונעשים אויבים זה את זה. זה יאמר בכה וזה יאמר בכה עד שלבסוף נעשים אוהבים זה לזה וה**"ו"** תעבור לסופה של התיבה, ויהיה **אתהבו**. והיינו שיתאהב הלימוד על ידם ויתאהבו זה בזה. ומכאן אהבת הלימוד גם הו' של ה**"קבלו"** יתקבל באהבה. שעל ידי הלימוד מאהבה מתחזק הקשר הוא ה-ו' עם הקב"ה.

וכאן יש להאיר באור יקרות ענין קבלת התורה מאהבה. שכידוע יש שתי דרכים לקבל התורה. הדרך האחת היא על ידי מתנה. כפי שקבלה משה רבנו. והדרך השנית על ידי עמל ויגיעה, גם כפי שקבל משה רבנו. שנתיגע בה ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל ומים לא שתה. ובכח יגיעה זו נהיתה לו ולכל עם ישראל תורת חיים.

ואלו הן שתי הבחינות של **קימו וקבלו**. קימו מה שקבלו. קימו

ורמזו הוא לכך שקבלו באחרית באהבה מה שקבלו מראשית ביראה.

ול**עומקם** של דברים, אם נצרף את האונס והרצון יחדיו, נוכל להחזיר את ה**"ו"** למקומו בסוף התיבה, ויהיו השנים גם יחד גם ה**"קימו"** וגם ה**"קבלו"** באהבה. כגון:

קימוקבלו. וכנ"ל. ומכיון שהמגילה נצחית היא כפי שאמרה אסתר **"כתבוני לדורות"**, נכתב ברוח הקדש וקבל. שנדע בכל דור ודור שיש לצער עצמנו על התורה והיא ה**"ו"** בתחילה, כדי לקבלה לבסוף מאהבה, ולכן הקרי הוא עם ו**"ו"** בסופה.

ולזה דרשו חז"ל בקידושין ל: על הפסוק: **"כי ידברו את אויבים בשער"** [תהלים קכז], מאי את אויבים בשער אמר רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים **אויבים זה את זה** ואינם זזים משם **עד שנעשים אוהבים** זה את זה שנאמר {במדבר כא-יד} **את והב בסופה** אל תקרי **בסופה** אלא **בסופה**. ולפי דרכנו נאמר **בסופה** של התיבה תהיה **"ו"** החיבור של

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

יאהב, וקדור הוא לפני קונו כבן
אשר ירחמנו האב.

ממוכן-מומכן וקבל-קבלו

יש להתבונן כיצד זה לעומת זה עשה אלקים. שהמגילה נכתבה ברוח הקדש. והמן נקרא במקום אחד **ממוכן** ובמקום שני **מומכן**. ודרשו שהוא מוכן לפורענות. וה"ו" שהיתה באמצעה של מילה התקדמה אל עבר ראש המילה לרמז שמוכן לפורענות של עצמו, שיתלוהו בראשו. על כן התקדמה ה"ו" אל עבר ראשו. ולעומת זאת, אצל עם צאן קדושים, ה"ו" עברה מתחילתה לסופה. מ"וקבל" ל"קבלו". ונצרכו זה לזה ונרמזו זה בזה. מתוך שממוכן נהיה מומכן כי היה מוכן לפורענות, כן ישראל מתוך ה"וקבל" ביראה, עברו להיות "קבלו" מאהבה.

דברי שלום ואמת לקיים את ימי הפרים האלה

(ט, לא')

מאהבה מה שקבלו בעמל וביגיעה. שהגיעה אין לה הפסק. וקבלוקבלוחוזרחלילה. וככל שאין לה הפסק כן אין סוף לאור הרוחני והאהבה בלימודה. לכן נאמר קימוקבל, כאשר ה"ו" של הקימו הוא גם ה"ו" של הקבל, ומעתה ה"ו" יכולה לעבור חזרה לסוף וקבל ולהיות נכתבים כפי שהם נקראים: "קימוקבלו", ובוזה מתקיים את והב בסופה, אתהבו בסופה, וכך קימוקבלוקימוקבלו וחוזר חלילה.

ועוד י"ל שירמוז קבלו וקבל על הכלל והפרט. שכל יחיד ויחיד המקבל עליו את הלימוד באהבה, רבים צריכים לו לבוא ולשתות בצמא את דבריו. ויהיו הרבים מקיימים מה שקבל זה עליו באהבה. לכן כתיב קימו בלשון רבים וקבל בלשון יחיד. קימו הרבים מה שהיחיד קבל מאהבה. זה כוח של קדור קיבלוה מאהבה שכל המקבל באהבה אהבתו היא הדר לו, וקרני רָאם קרניו, קרני הוד שהיו על פני משה רבנו ורָאם כל העם, הם נחלתו מאת ה' אשר

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

וגם חרבונה זכור לטוב.

ועוד יש לשאול, מה נשתנה חרבונה שאינו לא בכלל הארורים ולא בכלל הברוכים בפיוט של שושנת יעקב. **וגם** מה הוא ה"וגם" שנאמר אצל חרבונה. ויש לומר שחרבונה היה בעצה אצל אחשורוש מתחילת הנס ועד סופו. שבתחילה יעץ להרוג את ושתיה ולבסוף קטרג על המן שעשה העץ ואמר "גם הנה-העץ אֲשֶׁר-עָשָׂה הָמָן לְמַרְצָכִי אֲשֶׁר דָּבַר-טוֹב עַל-הַמֶּלֶךְ" עד שאחשורוש אמר תלוהו עליו. ולכאורה אינו מובן, שהרי אמר ר"א אף חרבונה היה באותה עצה, כיון שראה שלא נתקיימה עצתו **מיד ברח**. ואם כן, כיצד אמר "גם הנה העץ". ויש לומר שמיד ברח חרבונה, ובמקומו הופיע בדמותו **אליהו הנביא** זכור לטוב ואמר "גם הנה העץ" עד שהמלך אמר "תלוהו עליו". וכפי שהופיע לפני המלך והשרים להושיע את נחום איש **גם** זו באומרו "גם זו לטובה". [תענית כא.]. מכל מקום, נאמר שהוא **גם** היה בעצה לתלות את מרדכי על העץ, אלא שברח. אם כן נמצא חרבונה **מגמגם** ופוסח על שתי הסעיפים. זהו ה"וגם". עד

בשימת לב, כתיב לקיים בשני יודי"ן. ויש ליתן את הדעת מהו **לקיים** בשני יודי"ן.

ולעומקו של מקרא נֶאֱמַר **לקיים** שני עניינים, **ענין הא'** כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר, **וענין הב'** כאשר קיימו על נפשם ועל זרעם ככתוב **פֶּאֶשֶׁר קִים עֲלֵיהֶם מְרַצְכִי הַיהוּדִי וְאֶסְתֵּר הַמֶּלְכָּה וְכֹאֲשֶׁר קִיְמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זַרְעָם דְּבָרֵי הַצְּמוּת וְזַעֲקָתָם**:

כן מאמר אסתר **לקיים** לעתיד לבוא. **בשני יודי"ן**, אחד בעוה"ז ואחד לעתיד לבוא.

ולעומקם של דברים שהייתה עליהם רוח הקודש של צירוף הווי"ה ואדנות, שבזה נקרא שם השם, יו"ד בתחילתו ויו"ד בסופו,

כזה: **י'א'ה'ד'ו'נ'ה'י'**

והיינו שני יודי"ן.

שבזה מרמז הקב"ה לדורות, אני ראשון ואני אחרון וזה שנרמז בחז"ל שפורים לא יתבטל לעולם. ולכן מסתיימת המגילה: דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו, לדורות עולם.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

אלא אני מרמז על שער ה"נון" של טומאה. שכן א' מורה על אחד, לומר לך עוד שער אחד – נ'. לכן נאמר אני, שהיו"ד שבסופו יורה על שם ה' כי לא יטש ה' עמו. וזה אשר פתח פתח לתפילת הרבים ואמר ה' וג"ם א'ני שמעתי וגו' ואזכר את בריתי.

הכא נמי, נאמר וגם הנה העץ. אלו מ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שרויים בתוכם, ואשר על כן הביא עליהם את המן הרשע. והעץ יורה על שער ה"נון", שכן העץ היה גבוה נ' אמה, והנון סופית היא גבוהה כעץ. וכן יורה העץ על שלא עסקו ב"עץ חיים היא למחזיקים בה". ולכן אמר הַנְּה שהאות ה' לפני הנון והאות ה' שלאחרי הנון הן רמז שולוא ה' עוזרם היו נשארים בגלות המר הזה. ואשר על כן אמר ויאמר המלך. ולא נאמר אחשורוש. ואמרו במדרש כל מקום שנאמר המלך הכוונה למלכו של עולם.

וַיֹּאמֶר חֲרָבוֹנָה אֶחָד מִן הַסְּרִיסִים
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר
עָשָׂה הָמֶן לְמַרְדְּכַי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב

שהתגלה אליהו הנביא בדמותו לומר "גם הנה העץ". ולכן על כך שגמגם ופסח על שני הסעיפים הוא אינו לא בכלל הארורים ולא בכלל הברוכים, ועל כך שזכה שיאמר בפי אליהו הנביא "גם הנה-הָעֵץ" נאמר עליו וגם חרבונה זכור לטוב כפי שאומרים על אליהו הנביא זכור לטוב, במהרה יבוא ויבשרנו בשורות טובות ישועות ונחמות, אכי"ר אמן ואמן.

ועוד יש לשאול, מדוע אמר אחשורוש תלווהו עליו רק לאחר ששמע את חרבונה אומר וגם הנה העץ וכו'. הרי העץ לא היה דבר חדש למלך. ובודאי ידע מה נעשה במלכותו. ובודאי ידע שהמן הכין אותו בעבור מרדכי. אם כן מדוע חכה עד עתה.

ולעומקו של מקרא יש לפתור כנאמר בגאולת מצרים. וגם אני שמעתי וכו'. ונתפרש שם מאי וגם, אלו מ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שקועים בתוכם. שכן וג"ם בגימטרי' מ"ט. ועוד שער טומאה אחד ולא היו נגאלים לעולם. לכן נאמר וגם אני שמעתי. לכאורה אני מיותר כי שמעתי כולל כבר את המילה אני.

לעומקו של מקרא מגילת אסתר

גם הנה העץ. אלא הו' של ויאמר חרבונה, מצטרף לחשבון וגם להיות מ"ט.

וכשם שהוציאנו ממ"ט שערי טומאה וגאלנו משער הנו"ן, כן יביאנו למ"ט שערי קדושה וטהרה, עד הגיענו לנ' שערי בינה, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ועל כל פשעים תכסה אהבה, ויתקיים בנו **הנה הנם**. הוא השם הק' מע"ב הממונה על הגאולה. **מנה**. וזה שפייט הפיטן בזמירות שבת **מהרו את המלנה לעשות את דבר אסתר**.

לפשטו של הפיוט אסתר היא בחינת השבת, והמנה הוא לקדשו במן, להכין את המנה הראויה לסעודה, ועל דרך מהרו את המן לעשות את דבר אסתר. **ולעומקו של מקרא יאמר**, שבזכות השבת מבקשים מהקב"ה למהר את **המנה**, הוא המלאך הממונה על הגאולה, להחיש גאולתנו ופדות נפשנו שנאמר ישעיהו מא, פס' כז', {כז} ראשון לציון **הנה הנם** ולירושלם מבשר אמן: אמן סלה ועד.

על המלך עמד בבית המן גבה חמשים אמה ניאמר המלך תלהו עליו.

ועל כן אמר המלך, תלוהו עליו. כל גאות ישראל תלויה עליו. על העץ. תלוהו עליו, את המן, ויהיו ישראל תלויים בלימוד התורה שהיא עץ חיים. ובכך הוציאם משער המ"ט אשר כמעט היה ל"נון".

ובשימת לב על דרך הרמז והסוד יראה כי בגאולת מצרים **גאלם משער הנון באות י'** שנאמר וגם אנ"י. וכאן גאלם באות ה' שנאמר גם הנ"ה. הרי י"ה משם ה'. אבל עדיין אין ה' שלם והכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. ונס פורים הוא ההכנה לשם השלם לו"ה.

ועם הא' להשלים את הכס לכסא, הרי יחד הו"א. ומובא בשערי אורה שהו"א היא מידת הרחמים העליונים, והוא שם אהיה הק', שם הכתר העליון, שם החולם הנכסף לעת נאסף.

ויש עוד להעיר בזה, שנדרש וג"ם למ"ט שערים אע"פ שבפסוק כתוב

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

